

Щоденник наркомана

Автор:

Алістер Кроулі

Щоденник наркомана

Алістер Кроулі

Карта світу

Культурний англійський письменник, поет, містик і церемоніальний маг, засновник релігійної філософії Телеми, астролог, художник, альпініст та шахіст Алістер Кроулі (1875—1947) і сьогодні залишається знаковою постаттю. 2002 року Бі-бі-сі назвала його 73-м найвпливовішим британцем усіх часів.

«Щоденник наркомана» – автобіографічний роман автора, який уперше вийшов друком 1922 року й відтоді його перевидавали понад 40 разів. Тодішні газети одразу охрестили його «книгою, яку треба спалити». Щоденник відкриває читачеві поета, коханця та загадкового містика, яким був Алістер Кроулі.

Алістер Кроулі

Щоденник наркомана

Алостраель, Діві-Берегині Санграалю в абатстві Телема на «Телепилі»,

а також Астарте Лулу Пантеї, наймолодшій із його представників, я присвячую цю історію Геркулесової праці заради звільнення Людства від усіх форм залежності.

Це правдива історія.

Її було змінено рівно настільки, аби приховати справжні імена героїв.

Це жахлива історія, але водночас це історія надії та краси.

Вона з разючою ясністю показує безодню, над якою тремтить наша цивілізація.

Однак те саме Світло освітлює шлях людства: і ми самі винні, якщо переступимо межу.

Ця історія правдива не лише стосовно одного виду людської слабкості, а (за аналогією) усіх її видів; і для усіх них існує лиш один шлях до спасіння.

Як каже Гленвіл: «Людина не поступилася б янголам, ані самій смерті, якби не слабкість її волі».

Чини, як волієш, – нехай таким буде весь закон.

Алістер Кроулі

Книга I

Paradiso

Розділ 1

Ніч лицаря

Так, без сумніву, я почувався пригнічено.

Не думаю, що з огляду на все це була моя реакція на пережитий день. Звичайно, завжди є реакція після збудження від польоту; але ефект більше фізичний, ніж моральний. Не хочеться ні з ким говорити. Лежиш собі, куриш і п'єш шампанське.

Ні, мій паскудний стан був дещо іншим. Я проаналізував свої думки, як це швидко вчиться робити хороший пілот, і мені справді стало соромно. Якщо взяти в цілому, то я був одним з найщасливіших людей у світі.

Війна – наче хвиля: когось накриває, когось топить, когось розбиває на друзки об камені; але когось вона викидає далеко на берег, на блискучий золотий пісок, подалі від ще якихось додаткових примх долі.

Дозвольте пояснити.

Мене звать Пітер Пендрагон. Мій батько був другим сином у родині, і він часто сварився з дядьком Мортімером, коли вони були малими хлопцями. Він перебивався заробітком лікаря загальної практики у Норфолку, потім одружився, але це не дуже покращило його справи.

Втім, він наскладав достатньо, щоб дати мені сяку-таку освіту. Тож коли розв'язалася війна, мені було двадцять два роки і я саме захистив диплом доктора медицини у Лондонському університеті.

Потім, як я вже казав, надійшла хвиля. Моя мати вступила до Червоного Хреста й загинула у перший рік війни. Безлад і збентеження були такі, що понад шість місяців я навіть не знав про це.

Мій батько помер від грипу перед самим перемир'ям.

Я подався до військової авіації; служба мені непогано вдавалася, проте я чомусь так і не набув упевненості ні в собі, ні у своїй машині. Командир моєї ескадрильї говорив, що я ніколи не стану славетним льотчиком.

– Давня справа, – казав він, – тобі бракує інстинктів, – додаючи до іменника цілковито безглуздий прикметник, який, однак, допоміг зробити речення чітко

зрозумілим.

– У тебе виходить лише тому, – сказав він, – що ти маеш аналітичний склад розуму.

Що ж, здається, маю. Ось чому я зараз і пишу цей текст. У всякому разі, в кінці війни з'ясувалося, що у мене є лицарський титул, який, як я і дотепер свято вірю, дістався мені через канцелярську помилку якогось державного службовця.

Що ж до дядька Мортімера – він і далі продовжував відлюдкуватий спосіб життя; насуплений, нетовариський заможний підтоптаний парубок. Ми зовсім про нього не чули.

А потім, десь рік тому, він помер; і я, на превеликий подив, дізнався, що є єдиним спадкоємцем його п'яти-шести тисяч на рік і власником Барлі Грандж – просто неймовірно милої місцини у Кенті, ще й досить недалеко розташованої для зручності успішного молодого світського лева, яким я став. Найбільшою перевагою маєтку було штучне озеро, доволі велике, щоб використовувати його як аеродром на воді для мого гідролітака.

Можливо, мені бракувало інстинктів для польотів, як казав Картрайт; але це єдиний вид спорту, що мене цікавив.

Гольф? Коли пролітаєш над полем для гольфа, ці люди і справді виглядають такою жахливою поганню! Такою нікчемною формальністю!

Тепер про мою пригніченість. Коли війні настав кінець, коли я залишився без копійки, без роботи, зовсім пограбований (навіть якби я мав якісь гроші) війною, щоб продовжувати медичну кар'єру, я розробив для себе абсолютно нову психологію. Знаєте, як почувашся, коли береш участь у повітряній дуелі, ти, здається, відсторонюєшся від усього. У всесвіті не існує нічого, окрім тебе і фріца, якого ти намагаєшся збити. Є щось у цьому відсторонене і богоподібне.

І коли я опинився на вулиці, куди мене викинула «вдячна» країна, я перетворився на цілком іншу тварину. Насправді я часто думав, що немає ніякого «я» взагалі; що ми просто засоби вираження чогось іншого; що коли ми вважаємо себе собою, ми просто – жертви примарної ілюзії.

Та до біса це! Фактично я став доведеним до відчаю диким звіром. Я був занадто голодним, так би мовити, щоб марнувати час на гіркі роздуми.

І тоді прийшов лист від адвокатів.

Це був ще один новий досвід. Досі я навіть гадки не мав, як низько люди готові гнути свої шиї.

– До речі, сер Пітер, – сказав пан Волф, – звичайно, це забере якийсь час, щоб уладнати усі справи. Це великий маєток, дуже великий. Але я подумав, сер Пітер, поки те се – ви не образитеся, якщо ми випишемо вам для початку відкритий чек на тисячу фунтів.

Тільки коли вийшов за двері, я зрозумів, як сильно він хотів управляти моєю власністю. Йому не потрібно було переживати. Він досить добре вів справи бідного старого дядька Мортімера усі ці роки; навряд чи я б шукав когось іншого.

Що мене справді потішило у всій цій справі, це один із пунктів заповіту. Цей старий краб просидів усю війну у своєму клубі, огризаючись до всіх, кого бачив; і при цьому, виявляється, він постійно слідкував за тим, що я роблю. У заповіті він зазначив, що зробив мене спадкоємцем «за блискучу службу нашій любій країні у важку для неї хвилину».

Це і є справжня кельтська психологія. Коли розмову закінчено, завжди залишається щось, що не промовляє ні слова, а йде прямо крізь землю, проникаючи у самісінький центр.

А тепер про кумедну частину історії. На свій подив, я виявив, що доведений до відчаю у пошуках роботи дикий звір усе ж був по-своєму досить щасливою твариною, так само як відчайдушний бог був щасливим у повітряному бою, граючи у ризиковану азартну гру з життям і смертю.

Жодного з них невдача не зажене у глухий кут; але молодий успішний світський лев був створінням значно нижчого рівня. Усе йому так чи інакше докучало, а через пересмажену відбивну він узагалі був украй роздратованим. Того вечора, коли я зустрів Лу, я зайшов до кафе «Вістерія» у стані якогось похмурого злого ступору. Причому єдиним прикрим випадком цього дня був лист від адвокатів, який я знайшов у клубі після перельоту з Норфолка до Барлі Грандж і поїздки

автомобілем до міста.

Пан Волф дуже розсудливо порадив мені убезпечити частину маєтку в разі мого одруження; і тут виникли якісь дурні затримки з пошуком довіреного розпорядника майна.

Я терпіти не можу закони. Здається, ніби це просто низка перешкод, старанно розроблена для того, щоб не діяти розсудливо. Звісно, треба мати норми і правила, як у польотах, зрештою, щоб стартувати і зупинятися. Але їх дотримуватися – страшний клопіт.

Я подумав, що добре було б почастувати себе невеличким обідом. Та, мабуть, я не до кінця розумів, що насправді хотів не їсти, а людського товариства. Немає нічого такого. Кожна людина завжди самотня. Але коли ти сплутався із цілком порядною компанією, то забуваєш про цей жахливий факт достатньо надовго, щоб дати своєму мозку час відновитися від гострих симптомів його хвороби – думання.

Мій старий командир мав рацію. Я надто багато думаю; Шекспір теж багато думав. Це і підбило його написати ті чудесні речі про сон. Я вже й забув, які саме; але свого часу вони мене вразили. «Цей стріляний горобець знав, як страшно бути при свідомості», – сказав я собі.

Тож коли я зайшов до кафе, думаю, справжньою причиною, що привела мене сюди, було те, що я сподівався когось знайти і виговоритися. Люди думають, що говорити – ознака мислення. Переважно це не так; та з іншого боку, це машинальні хитрощі тіла, щоб зняти перевтому від мислення, подібно до того, як вправи для м'язів допомагають тілу тимчасово не відчувати свою вагу, біль, знесилення й усвідомлення неминучої загибелі.

Бачите, які невеселі думки приходять до парубочої голови, навіть якщо він – улюбленець долі. Це хвороба цивілізації. Ми перебуваємо на перехідній стадії між ступором селянина й чимось іще не до кінця розвинутих.

Я зайшов до кафе і сів за один з мармурових столиків. Мене відразу охопило радісне хвилювання – воно сильно нагадало мені Францію – ці дні дикої гри зі Смертю.

Я не бачив жодної знайомої душі. Але принаймні двох чоловіків за сусіднім столиком я знав у лице. Усі знали цього сивого лютого вовка – чоловік, що був просто створений для битви, з високим чолом, яке вирізняло його з метушливого натовпу. Суперечливі елементи його натури завдали йому тяжкого удару. Його звали Джек Фордхем. У свої шістдесят він усе ще був найбільш жорстким і невблаганним з публіцистів. «Криваві ікла та кігті», – як казав Теннісон. Незважаючи на це він знаходив час писати чудову літературу, а його безкомпромісне протистояння зі світом не зіпсуло його стилю і мислення.

Поруч із ним сидів нерішучий, добродушний, але працьовитий журналіст на ім'я Вернон Гіббз. Він фактично самотужки наповнював матеріалом майже цілий тижневик – і робив це з року в рік, із різносторонньою вправністю майстра пера й машинальною наполегливістю знаряддя, яке завдяки щоденній практиці перетворилося на досконалу легкість.

Хоч він загалом і не мав нічого проти, якесь природне чуття підказувало йому, що його справжнє призначення для чогось кращого. В результаті він систематично спивався, чим далі – тим більше.

У лікарні я дізнався, що людське тіло на сімдесят п'ять відсотків складається з води; але у цьому разі, як у старій пісні, виглядало, що Гіббз мав родинні зв'язки з Макферсоном, який мав сина,

«Що дочку Ноя взяв

І зіпсував потоп,

Коли всю воду вихляв.

Він так би і зробив,

Я вірю в це почасти,

Лиш аби там було

Глен Лівету три частки».

До кафе зайшов молодикуватий старий з тендітною фігурою, круглим, як картопля, носом, який дещо применшував його інакше помітну вроду, хоча й зіпсуту роками божевільних пристрастей. Його холодні сині очі були хитрі й

недоброзичливі. Складалося враження, що це якесь бридке створіння пить-ми, яке прийшло з іншого світу, щоб грабувати і нищити все навколо. Слідом за ним шкандибав його шакал – здоровенне, надуте, огидне створіння, схоже на таргана, – у чорному, не почищеному, заплямованому й обшарпаному одязі, який до того ж на ньому не сидів. Його білизна була брудною, обличчя – розпухле і прищаве, жахлива зла міна перекосила облинену пащеку, вміст якої був схожий на цвинтар після бомбардування.

Щойно вони увійшли, кафе одразу зашипіло. Це була сумнозвісна парочка, якщо не сказати більше, а ватажок був відомий як граф Бамбл. Здається, у повітрі зависло передчуття біди. Граф підійшов до столика поруч зі мною й умисне різко зупинився. Зневажлива посмішка пробігла його губами. Він показав пальцем на двох чоловіків.

– П'яний Бардольф і Старий Пістоль, – сказав він, нервово сіпаючи носом від злості.

Джек Фордхем не забарився з дотепною відповіддю.

– Гарно ричиш, Дупа, – відповів він спокійно, ще й так влучно, ніби уся сцена була відрепетирувана наперед.

В очах божевільного графа з'явився небезпечний блиск. Він зробив крок назад і підняв свій дрючок. Але Фордхем, цей старий вояка, очікував подібної поведінки. У молоді роки він побував у західних штатах; і якщо він чогось і не тямив у бійках, то це й непотрібно було тямити. Зокрема, він дуже добре розумів, що за закріпленим столиком, без зброї, у тебе немає шансів проти чоловіка з дрючком на відкритому просторі.

Він вислизнув з-за столу наче кішка. Бамбл не встиг навіть замахнутися, як старий пірнув йому під руку і схопив психа за горло.

Це й бійкою важко назвати. Ветеран, як бульдог, труснув свого опонента; і, перехопивши руку, жбурнув його на землю одним страшним кидком. Менш як за дві секунди сутичка завершилася. Фордхем уперся колінами у груди поваленому хулігану, а той скавулів, важко дихав, молив про пощаду і просив старшого за себе на двадцять років чоловіка, якого свідомо спровокував на бійку, щоб той більше не робив боляче, бо вони ж такі давні друзі!

Поведінка натовпу в таких ситуаціях завжди видається мені дуже дивною. Усі, або майже всі, ніби силуються втрутитися; але насправді ніхто цього не робить.

Утім, цього разу справа загрожувала набути серйознішого розвитку. Старий справді втратив самовладання. Шанси, що він задушить це притиснене колінами до підлоги хамидло, були дуже високими.

Мені вистачило розуму звільнити шлях метрдотелю, веселому і дужому французові, який саме намагався протиснутися ближче. Я навіть допоміг йому відтягнути Фордхема від його розпластаного на землі супротивника.

Достатньо було одного дотику. Старий умить повернув самовладання і спокійно повернувся за свій столик, без жодних ознак хвилювання, окрім вигуку: «Шістдесят до сорока, шістдесят до сорока».

– Підтримую! – прокричав чоловік, що тільки-но зайшов усередину з дальнього кінця кафе, лише на хвилину пізніше бійки. – Але на якого коня?

Я почув ці слова, наче крізь сон, оскільки мою увагу раптово відволікли.

Бамбл і не намагався встати. Він лежав на підлозі, тихенько схлипуючи. Я перевів погляд з цього огидного видовища, і він зафіксувався на двох величезних, як небесні світила, сферах. Спочатку я навіть не зрозумів, що це були очі. Смішно звучить, але моїм першим враженням було, що вони – одна з тих думок, які приходять нізвідки, коли летиш на висоті приблизно десяти тисяч футів. Дуже дивна штука, скажу вам – чимось нагадує атмосферні перешкоди, які бувають у радіозв'язку, і викликають у тебе жахливе відчуття. Щось на зразок зловісного попередження про те, що у Всесвіті існує ще хтось чи ще щось: і усвідомлення цього лякає так само відверто, як усвідомлення вічної жахливої самотності.

Я зовсім вилетів з часу у вічність. Я відчув себе у присутності якоїсь величезної сили, яка впливає на добро або на зло. Я почувався так, наче знову народився на світ – не знаю, чи ви розумієте, що я маю на увазі. Інакше пояснити не можу, хоч убий.

Ніби до цієї миті нічого в моєму житті не траплялося. Знаєте цей стан, коли відходиш від ефірного наркозу чи порції оксиду азоту в зубного лікаря, – ти повертаєшся кудись, у знайоме тобі «кудись»; але місце, звідки ти повернувся, це – «ніде», і все ж ти там побував.

Саме це зі мною і сталося.

Я прокинувся зі стану вічності, зі стану безконечності, зі стану душі, який набагато живіший і свідоміший за все, що ми знаємо, аби дізнатися, що ця безіменна думка про «ніщо», незважаючи на те, що ти не можеш підібрати їй назву, насправді була двома величезними чорними сферами, у яких я побачив себе. У голові промайнуло відіння якоїсь середньовічної історії про чаклуна, і я поволі-поволі став вибиратися з глибин нагору, щоб усвідомити, що цими двома сферами були просто двоє очей. І тоді мені спало на думку – щось надзвичайно абсурдне за своєю природою, як безглуздий жарт, – що ці двоє очей належать обличчю дівчини.

Поверх тіла громили, що стогнав на підлозі між нами, я дивився на лице дівчини, яку ніколи досі не бачив. І я сказав собі: «Що ж, чудово, здається, я знав тебе все своє життя». І коли я сказав собі «своє життя», я анітрохи не мав на увазі життя Пітера Пендрагона, я навіть не мав на увазі життя, що простягається крізь сторіччя, я мав на увазі інше життя – те, із чим сторіччя не мають нічого спільного.

І тоді Пітер Пендрагон здригнувся, повністю прийшов до тями і подумав собі, чи не надто сильно він витріщається на когось, хто, як підказує його здоровий глузд, є досить звичайною і навіть не особливо привабливою дівчиною.

Я відразу зникнув і поспіхом повернувся до свого столика. І тоді мені здалося, що офіціанти вже не одну годину вмовляють графа стати на ноги.

Я автоматично посьорбував свій напій. А коли підвів голову, дівчини вже не було.

Я збираюся зробити досить банальне зауваження. Сподіваюся принаймні, воно допоможе вам позбутися думки, що я якийсь ненормальний.

Насправді кожна людина, зрештою, є ненормальною, оскільки кожен є неповторним. Але ми вішаємо на людей різні ярлики, особливо не переймаючись, ким кожен з них є сам по собі.

Тож сподіваюся, що вам стане чітко зрозуміло, що я дуже схожий на сотні тисяч інших молодих людей мого віку. Також я збираюся зробити це зауваження, оскільки його суть фактично і є головною темою цієї книжки. Отже, після урочистих звуків фанфар, моя ремарка: незважаючи на те, що я особисто зовсім не був зацікавлений у тому, свідком чого став, депресія покинула мою голову. Як кажуть французи: «Un clou chasse l'autre»[1 - Клин клина вибиває (фр.)].

Відтоді я дізнався, що певні народи, зокрема японці, розвинули з цього факту цілу точну науку. Наприклад, вони плескають чотири рази в долоні «щоб проганяти злих духів». Звичайно, це лише метафора. Насправді вони роблять ось що: фізична дія витрясає розум з його летаргічного сну, і таким чином думки, що його непокоїли, замінюються новими думками. У них є різні хитрощі, щоб вберегти свіжі ідеї в голові й захопитися ними. Докладніше про це пізніше.

Ось що сталося – у ту хвилину мій розум охопив гострий, чорний і цілковито безцільний гнів. Я не мав ані найменшої здогадки, звідки він взявся, але він був. Кафе стало нестерпним, як надокучлива комаха, місцем. Я кинув на стіл монету й розчаровано зауважив, що вона скотилася на землю. Я вискочив звідти, ніби сам диявол наступав мені на п'яти.

Наступні півгодини не залишили у моїй пам'яті жодного сліду. Це було специфічне безнадійне відчуття, що ти загубився у світі надзвичайно тупих і злих карликів.

Раптово я усвідомив, що опинився на Пікаділлі. «Старий добрий Пітер. Чоловіче, страшенно радий тебе зустріти, – промуркотів мені у вухо чийсь голос, – це треба відзначити».

Власником голосу був симпатичний валлієць, ще у розквіті сил. Дехто вважає його одним з найвидатніших скульпторів сучасності. Він і правда мав своїх послідовників. Єдине, що можна про них сказати, – «майже дратують».

У глибині душі люди для нього не мали жодної цінності, окрім як бути зручними формами, які можна виліпити. Те, як вони вдають із себе живих, йому вже давно

набридло та викликало огиду. Його роздратування зростало, і він узяв собі за звичку пити набагато більше та частіше, ніж це потрібно звичайній людині. Фізично він був значно міцніший і взяв мене під руку, наче злочинця, якого ведуть до відділка. Він насипав мені у вухо цілу купу безконечних заплутаних історій, кожна з яких видавалася йому неймовірно веселою.

Десь півхвилини я страшенно обурювався; потім заспокоївся, перестав звертати увагу і мало не задрімав, утихомирений потоком його балаканини. Дивовижна людина, що більшість часу поводить як малолітній недоумок, і все ж поза цим всім можна побачити, що глибока ніч у його голові наповнена ледь помітними іскорками геніальності.

Я найменшого поняття не мав, куди він мене веде, та й було байдуже. На якийсь час я занурився в себе. Отямившись, я зрозумів, що знову сиджу в кафе «Вістерія».

Метрдотель збуджено розповідав моему супутникові про те, який славний скандал він пропустив.

– Пан Фогдхем мало не пгибив його, – він увесь аж кипів, заламуючи свої пухкенькі ручки. – Він мало не пгибив його.

Щось у цій вимові привело у захват мое почуття зневаги і презирства. Я не втримався й голосно та пронизливо зареготав.

– Кепсько, – сказав мій товариш. – Паскудно! Виглядає на те, що старому Фордхему ніяк не вдасться довести справу до кінця. Слухай сюди, я сьогодні розважаюся. А ти піди, будь добрий, і перекажи усім тим хлопцям і дівчатам, щоб приходили повечеряти.

Кельнер дуже добре знав, кому і що треба було переказати; й за хвилину я вже тиснув руки кільком абсолютно незнайомим людям у найтеплішій атмосфері величезної та невичерпної взаємоповаги. Товариство було насправду вишуканим. Одним з них був гладкий німецький єврей, який на перший погляд здавався шматком консервованої свинини, що надто довго пролежала на сонці. Він дотримувався принципу: що чим менше слів, то більше діла; а його діло – одне з найвеличніших скарбів людства.

Далі там був веселий балакучий чоловік з копицею сивого волосся на голові й дивакуватою кривою посмішкою на обличчі. Він виглядав як персонаж з творів Діккенса. Втім, для відновлення театру він зробив більше, ніж будь-хто з його сучасників.

Жінки викликали у мене неприязнь. Вони здавалися негідними цих чоловіків. Здається, видатні чоловіки люблять перебувати у компанії чуперадел. Мабуть, за таким самим принципом старі королі тримали при собі дурнів і карликів, щоб ті їх розважали. «Деякі чоловіки народжуються великими, деякі здобувають велич самі, а деяким цю велич нав'язують». Але звідки б вона не взялася, цей тягар, як правило, надто важкий для їхніх плечей.

Пам'ятаєте оповідання Френка Гарріса про Гидке Каченя? Якщо ні, то візьміть і перечитайте.

Найжахливіше в польотах – це страх самого себе, відчуття, що ти відірвався від свого класу і піднявся вище, а внизу – усі старі добрі знайомі речі перетворилися на жорстоких потворних ворогів, готових розтрощити тебе, якщо ти до них доторкнешся.

Першою з тих жінок була товста зухвала руда хвойда. Вона нагадувала мені бридкого білого хробака. Розбещеність аж проступала крізь пори її шкіри. Вона була пихатою, помпезною, тупою і видавала себе за авторитетного фахівця з літератури; та усі її знання – це чужі думки, які вона повторювала, як папуга; а її власні спроби у цьому напрямку – найжалюгідніша й найнудніша бридня, яку хтось коли-небудь друкував, навіть оця кліка словоблудів, яку вона фінансувала. На її оголеному плечі лежала рука невисокої тоненької жінки з простим гарненьким обличчям і буцімто дитячими манерами. Це була німкеня з найнижчого соціального класу. Її чоловік був впливовим членом парламенту. Люди подекували, що він живе за рахунок її заробітків. Були й набагато гірші чутки. Двое чи трое розумників казали мені, що, на їхню думку, це вона, а не бідна мала Мата Харі, злила фріцам наші танки.

Чи я вже згадував, що мого скульптора звали Оуен? Що ж, саме так його звали, звать і зватимуть, поки існує явище на ім'я Мистецтво. Він нетвердо опирався однією рукою на стіл, а другою розсаджував гостей на свої місця. Я уявив собі дитину, що бавиться ляльками.

Щойно перші четверо всілися, я побачив за ними ще двох дівчат. Одну з них, Віолет Біч, я вже зустрів раніше. Це була ще та дивакувата штучка – єврейка, здається. Вона носила пучок жовтого волосся, що розліталось навсід, як у Петера-Нечесахи, і яскраву червону сукню – у разі, якби хтось її не помітив. Вона любила виглядати як розбишака, тож на голові мала потерту спортивну кепку, спущену на одне око, а з її уст звисала вже несвіжа цигарка. Втім, хист до писання у неї без сумніву був, і я насправді був дуже радий зустрітись з нею знову. Мушу визнати, що я завжди почуваюся трохи сором'язливо з незнайомими людьми. Коли ми тиснули одне одному руки, я почув, як вона промовляє до мене дивним високим і водночас приглушеним голосом, ніби в неї проблеми з горлом:

– Хочу вас познайомити з міс...

Я не розібрав ім'я; мені ніколи не вдається розчутити як слід незнайомі слова. Як виявилось упродовж наступних неповних двох діб, міс була – Лейлгем, а потім знову виявилось, що ні. Але я вже забігаю наперед – не треба мене підганяти. Для всього свій час.

Між тим я дізнався, що звертатися до неї потрібно – Лу. Шалена Лу було її прізвисько серед втаємничених.

А тепер я б хотів, щоб усі збагнули просту річ. Мабуть, немає нікого, хто б чітко розумів, як працює його розум; немає двох однакових розумів, як казав Горацій чи якийсь інший античний тип; і, так чи інакше, сам процес мислення навряд чи схожий на те, як ми його собі уявляємо.

Отже, замість того щоб розпізнати у дівчині власницю очей, що таким дивовижним чином захопили мене годину тому, сам факт розпізнавання просто не дав мені її впізнати – не знаю, чи зрозуміло я пояснив. Тобто простий очевидний факт відмовився впливати на поверхню. Мій розум охопили сумніви і питання. Де ж я міг бачити її раніше?

Ось іще одна дивна річ. Навряд чи я б зміг її упізнати в обличчя. Це був потиск її руки, який навів мене на слід, хоч я ніколи досі її не торкався.

Тепер не подумайте, що я збираюся робити зопалу якісь дурниці через це все. Не відкидайте мене як містифікатора. Подивіться на своє життя і згадайте себе. Якщо ви не знайдете з півдесятка ситуацій – таких же незрозумілих, таких же

нелогічних, таких же суперечливих для врівноваженого середнього вікторіанського розуму, то краще йдіть і лягайте поруч зі своїми предками. Так ось що. На добраніч!

Я ж казав, що Лу була «досить звичайною і навіть не особливо привабливою дівчиною». Не забувайте, що саме такою була перша думка мого «плотського розуму», який, як казав апостол Павло, є «ворожим Господові».

Моїм справжнім першим враженням було приголомшливе психологічне переживання, для опису якого просто не існує відповідних слів.

Та тепер, коли я сидів поруч із нею, дивився, як вона про щось лепече, я зауважив, що мій плотський розум кардинально змінив свою оцінку. З точки зору аудиторії мюзик-холу, безперечно, вона не була гарненькою дівчиною. Її обличчя мало в собі щось невиразно монгольське. Плaskі щоки, високі вилиці, розкосі очі; широкий короткий і живий ніс; довга, тонка, хвиляста лінія уст, схожа на божевільний захід сонця. Її очі були крихітні, зелені та мали пікантний ельфійський вираз. Волосся було незвичайно безколірним; його було дуже багато, тому вона намотала навколо голови довгі коси, що нагадувало мені обмотку динамо-машини. Це справляло дуже дивний ефект – мішанина дикого монгольського типу з диким скандинавським. Її дивовижне волосся заворожило мене. Це був такий делікатний солом'яний відтінок, такий тонкий – навіть не знаю, як вам про це сказати, щоб украй не сп'яніти від самої думки про нього.

Дивно, як вона тут опинилася. Відразу видно, що вона не належить до цього кола. Навіть найменші її жести випромінювали сяючий, витончений, майже аристократичний ореол. Вона не вдавала з себе палкого прихильника мистецтва. Так сталося, що ці люди подобалися їй, точно так само як тубільці Тонга цікавлять стару служницю методистської церкви, і тому вона проводить з ними час. Її мати не заперечувала. Мабуть, якщо брати до уваги сьгоднішні реалії, то думка матері й не мала значення.

Не подумайте, що хоч хтось із нас, окрім старого Оуена, був п'яний. Цього вечора я випив усього лише келих білого вина. Лу не пригубила й краплі. Вона не переставала щебетати, весело і від щирого серця, мов невинне дитя, яким вона й була. Гадаю, за звиклих обставин я мав би випити набагато більше, ніж випив. Та й з'їв я теж небагато. Звичайно, тепер я знаю, що це було – явище, висміяне безліч разів, – любов з першого погляду.

Раптом нас перебили. Високий чоловік через стіл тиснув руку Оуенові. Замість звичних привітань він дуже низьким і виразним голосом, який бринів, наче якась загадкова пристрасть, сказав:

– Чини, як волієш, нехай таким буде весь закон. У групі почався тривожний рух. Німкеня, зокрема, помітно занепокоїлася, здається, тільки через саму присутність цього чоловіка.

Я підвів очі. Зміна погоди була мені дуже добре зрозуміла. Оуен саме казав:

– Усе в порядку, все в порядку, саме це я і роблю. Приходьте і подивіться на мою нову групу. Я зроблю вам новий ескіз – у той же час, того ж дня, як домовлялися. Усе в порядку.

Хтось представив новоприбулого царя Лама і прошепотів наші імена.

– Сідайте сюди, – сказав Оуен, – вам потрібно випити. Я вас дуже добре знаю; ми вже багато, багато років знайомі, і я розумію, що ви сьогодні добре попрацювали і заслуговуєте випити. Сідайте сюди, а я покличу офіціанта.

Я подивився на Лама, який після того, як привітався, не промовив жодного слова. В його погляді було щось жахливе; він не фокусувався на передньому плані. Я був лише нікчемним фрагментом безкрайнього ландшафту перед його очима, що дивилися паралельно, у безмежність. Для нього нічого не мало значення. Я зненавидів цю тварюку!

В цю хвилину якраз підійшов офіціант.

– Пробачте, сер, – сказав він Оуенові, який хотів замовити бренд «65».

Виявилося, що зараз восьма година сорок три хвилини тринадцять і три п'ятих секунди по обіді. Я не знаю, що каже із цього приводу закон. Ніхто в Англії не знає законів – навіть ті недоумки, що їх пишуть. Ми не живемо за законами і не користуємося свободами, які заповідали нам наші батьки; ми живемо у фантастичній і запутаній системі поліцейської адміністрації. Ця система така ж згубна, як і все решта, навіть в Америці.

– Не потрібно вибачатися, – сказав Лам кельнерові крижаним відчуженим тоном.
– Це і є свобода, за яку ми боролися.

Я повністю був на боці того, хто це сказав. Я не хотів пити увесь вечір, але тепер, коли мені сказали, що я не можу випити, я хотів рознести їхній чортовий погріб, битися зі столичною поліцією, піднятися на літаку в небо і скинути кілька бомб на стару дурнувату Палату громад. І все ж я жодним чином не був заодно із цим чоловіком. Презирство його тону дратувало мене. Це було якось не по-людськи; і викликало у мене вороже ставлення до нього.

Він звернувся до Оуена.

– Краще зайдіть до мене, до моєї студії, – повільно промовив він, розтягуючи слова, – я маю кулемет, наведений на Скотланд-Ярд.

Оуен заповідливо підвівся.

– Буду радий бачити усіх присутніх, – продовжував Лам. – Мені доведеться жалкувати аж до самої смерті, якщо через мене зіпсується вечірка і розійдеться таке чудове товариство.

Запрошення прозвучало як образа. Я почервонів по самі вуха і ледве спромігся опанувати себе, щоб формально відмовитися від пропозиції.

Насправді уся компанія зреагувала дуже цікаво. Німецький єврей одразу скочив на ноги – більше ніхто не поворушився. Лють закипала у моєму серці. Я одразу зрозумів, що відбулося. Втручання Лама автоматично поділило компанію на велетнів і карликів; і я був одним з тих карликів.

Німкеня, місіс Вебстер, під час вечері не промовила майже ні слова. Але тільки-но трое чоловіків повернулися до нас спинами, вона ідко та роздратовано зауважила:

– Не думаю, що нам потрібен пан цар Лам, щоб випити. Давайте прогуляємося, наприклад, до «Пса, що курить».

Усі жваво погодились. Здавалося, ця пропозиція зняла невисловлену напругу.

Ми опинилися в таксі, яким і досі з якоїсь незрозумілої причини дозволяють сновигати вулицями Лондона. Поки не заборонено їсти, дихати і тинятися, ми ніколи не станемо справжніми праведниками!

Розділ 2

Через край!

Не минуло й чверті години, як ми дісталися «Пса»; та час спливав тугувато. Схожа на білого хробака дама прибрала мене до рук. Її близька присутність змушувала почуватися наче небіжчик. Це вже було занадто.

Але, мабуть, оце жахливе випробування сприяло виникненню в моїй голові усвідомлення справжньої природи моїх почуттів до Лу.

Безславно зниклий у наш час, «Пес, що курить» був тоді нічним клубом, інтер'єр якого оформляв один жахливий маленький негідник, який проводив життя, пропихуючи себе у мистецтво й літературу. Танцювальна зала виглядала сміховинною, позбавленою смаку, поганою і безглуздою імітацією Клімта.

Чорт забирай, можливо, я не найкращий льотчик, але я людина свіжого повітря. Терпіти не можу оцих майже-художників з їхніми хвастощами, шахрайством та ставанням у позу. Ненавиджу, коли люди вдають із себе невідомо кого.

За неповних п'ять хвилин мене охопив стан оскаженілої дратівливості. Місіс Вебстер та Лу так і не з'явилися. Десять хвилин – двадцять – я впав у сліпий гнів, добряче напився бридкого пійла, яким просмердівся увесь цей заклад, і кинувся танцювати з якоюсь незнайомою жінкою.

Данська сирена з різким пронизливим голосом (власниця закладу) викрикувала образи в бік одного зі своїх професійних музикантів – мабуть, якась довга, дурна і бридезна історія сексуальних ревнощів. Звук музики просто глушив. Тонка грань мого чуття була притуплена. І тут, наче у страшному кошмарі, крізь дим і сморід клубу я побачив злу усмішку місіс Вебстер.

Хоча й невисокого зросту, вона, здавалося, заповнила увесь дверний прохід. Її поява привернула увагу так, коли несподівано бачиш змію, що повзе до тебе. Вона одразу мене помітила й радісно побігла назустріч, мало не на руки; щось прошепотіла мені у вухо: я нічого не почув.

Раптом увесь клуб, так би мовити, онімів. Крізь двері заходила Лу. На плечах у неї було манто глибокого, густого пурпурового кольору з золотом по краях – убрання імператриці, чи (можна навіть сказати?) жриці.

Увесь заклад завмер і дивився на неї. А я ще думав, що вона не була привабливою!

Вона не йшла по землі. «*Vera incessu patuit dea*»[2 - Справжню богиню видає хода (лат.)], – як нас учили в школі. Йдучи, вона наспівувала цю дивовижну літанію капітана Джона Фуллера: «О Ти! Золотий снопе бажань, що перев'язаний прекрасним маковим жмутом! Я обожнюю Тебе, Івей! Я обожнюю Тебе, І А О!»

Вона співала на повний голос, що мав дещо чоловічі нотки. Її краса була такою сяючою, ніби мій розум освітили проблиски жевріючого світанку після довгого нічного польоту.

«Попереду стиха, поволі сонце встає. Повзе помаленьку, та на захід, дивись! Землю освітило!»

Ніби у відповідь на мою думку, її голос пролунав знову:

– О Ти! Золоте вино сонця, що пролите на темні груди ночі! Я обожнюю Тебе, Івей! Я обожнюю Тебе, І А О!

Перша частина співу була схожа на грегоріанський хорал, де слова перегукуються з розкотистими варіаціями ритму. Але приспів завжди закінчувався однаково.

Я обожнюю Тебе, Івей! Я обожнюю Тебе, І А О! І-А-О передає вимову останнього слова. Кожен голосний звук тягнувся максимально довго. Здавалося, ніби

кожного разу, співаючи черговий куплет, вона намагається витиснути останній кубічний міліметр повітря зі своїх легень.

– О Ти! Кривавий урожаю життя, налитий у склянку могили! Я обожнюю Тебе, Івей! Я обожнюю Тебе, І А О!

Лу підійшла до столика з брудною, пошитою з клаптиків різної форми скатертиною, за яким ми сиділи. Вона подивилася мені прямо в очі, хоча, впевнений що вона мене не бачила.

– О Ти! Червона кобро бажання, розпутана дівочими руками! Я обожнюю Тебе, Івей! Я обожнюю Тебе, І А О!

Вона відійшла від нас, наче увінчана сонцем, пурпурова грозова хмара, вирвана з грудей ранку якоюсь невидимою блискавкою.

– О Ти! Пекучий мечу пристрасті, затуплений ковадлом плоті! Я обожнюю Тебе, Івей! Я обожнюю Тебе, І А О!

Клубом пронеслася хвиля мало не божевільного захоплення. Ніби зенітні кулемети почали стріляти по літаках. Оркестр заграв як навіжений.

Танці перейшли у бурхливий, захеканий шал.

Лу знову підійшла до нашого столика. Нас трьох було цілковито відокремлено від світу. Навколо забринів пронизливий сміх божевільного натовпу. Здалося, що Лу слухає. Вона затягнула знову.

– О Ти! Безрозсудний вихоре сміху, заплутаний у дикі кучері безумства! Я обожнюю Тебе, Івей! Я обожнюю Тебе, І А О!

З нудотною ясністю я зрозумів, що місіс Вебстер насипає мені у вуха детальну оцінку репутації та кар'єри царя Лама.

– Не знаю, як він узагалі посмів з'явитися в Англії, – сказала вона. – Він живе у місті, що називається Телепил, де б воно не було. Незважаючи на свою зовнішність, йому вже більше ста років. Куди б він не йшов, що б він не робив, кожен його крок забруднений кров'ю. Він – саме зло, найнебезпечніша людина у Лондоні. Він вампір й існує за рахунок того, що відбирає життя в інших людей.

Визнаю, у мене була відверта відраза до цієї особи. Але такий жорсткий, гострий і прилюдний осуд чоловіка, який, очевидно, був близьким другом двох величких світових художників, не додавав плям до його репутації. Чесно кажучи, місіс Вебстер мене не дуже вражала, як авторитетний критик поведінки інших людей.

– О Ти! Драконе – королю повітря, сп'янілий від крові заходів сонця! Я обожнюю Тебе, Івей! Я обожнюю Тебе, І А О!

Раптом мене пройняв дикий напад ревнощів. Це був оскаженілий демонічний порив. З тієї чи іншої причини я пов'язав цей куплет загадкової пісні Лу з особистістю царя Лама.

Гретель Вебстер це зрозуміла й почала нашіптувати нову порцію отрути.

– О так, пан Безіл цар Лам полюбляє дівчат. Він зачаровує їх за допомогою тисячі різних хитрощів. Лу страшенно в нього закохана.

Знову ця жінка зробила помилку. Я сильно обурився подібними натяками у бік Лу. Навіть не згадаю, що я відповів. Пам'ятаю тільки, що обстоював думку, що Лу не виглядає вже аж такою нещасною і змарнілою від душевних ран.

Місіс Вебстер посміхнулася мені своєю найхитрішою посмішкою.

– Повністю згодна, – сказала вона улесливо, – цього вечора Лу – найвродливіша жінка у Лондоні.

– О Ти! Солодкі пахощі квітів, розлиті в блакитних полях повітря! Я обожнюю Тебе, Івей! Я обожнюю Тебе, І А О!

Дівчина перебувала у якомусь надприродному стані. Здавалося, ніби вона містила в собі дві довершені у своїх можливостях особистості – божественну і людську. Вона була цілком свідома усього того, що відбувалося навколо, та мала повний контроль над собою і оточенням; водночас вона загубилася у якійсь формі неземного екстазу, який, хоча й не був мені до кінця зрозумілим, усе ж нагадав певні дивні й фрагментарні переживання, які були у мене під час польотів.

Гадаю, усі читали «Психологію польотів» Ленса Сівекінга. З вашого дозволу лише нагадаю, що він каже:

«Усім, хто літає, добре знайоме оце дуже незрозуміле й ледь вловиме перетворення, яке польоти роблять з людиною. Правда, зовсім мало хто точно знає, що це. Навряд чи хто-небудь може описати те, що він при цьому відчуває. І, мабуть, жодна людина не визнає існування цього відчуття, навіть якби могла... Ти усвідомлюєш без будь-яких словесних конструкцій, як це бути собою; усвідомлюєш, що кожен з нас є повністю відокремленою особистістю і ніколи не зможе залізти комусь іншому в потаємну душевну схованку, яка і є фундаментом життя кожної особистості».

Ти відчуваєш себе поза будь-якими стосунками з речами, навіть найбільш важливими. І в той же час ти розумієш, що все, що ти коли-небудь усвідомлював, є лише картинкою, створеною твоїм власним розумом. Всесвіт – це дзеркало душі.

У цьому стані ти розумієш будь-яке безглуздя.

– О Ти! Незламний вінцю Небуття, що обертається навколо руйнування Світів! Я обожнюю Тебе, Івей! Я обожнюю Тебе, І А О!

Я аж позеленів від гніву. Мені не бракувало розуміння, щоб знати, що відчуває Лу при виверженні цих пристрасних і безглузких слів з її вулканічних уст. Натяки, озвучені Гретель, знову просочилися у мою голову.

«Цей огидний алкоголь доводить людей до звіроподібного стану. Чому Лу така суперова? Вона втягнула у ніздрі чистий небесний сніг».

– О Ти! Білосніжна чаше Любові, наповнена червоною хіттю людини! Я обожнюю Тебе, Івей! Я обожнюю Тебе, І А О!

В мене аж мурашки по спині побігли від її співу; а тоді щось, важко сказати що, примусило мене обернутися й подивитися на Гретель Вебстер. Вона сиділа праворуч від мене; її ліва рука була під столом, і вона уважно дивилася на неї. Я прослідкував за її поглядом.

У маленькому чотирикутнику, який формували вени на руці, з вершиною між великим і вказівним пальцями, була невеличка купка блискучого порошку. Ніщо раніше так не привертало мою увагу. Чиста, сяюча, безмежна краса речовини! Звичайно, я бачив таке раніше у лікарні, досить часто; але це була зовсім інша річ. Воно виділялося на своєму тлі, як діамант у досконалій оправі. Воно виглядало як живе й інтенсивно іскрилося. Воно не було схоже ні на що в природі, хіба на ці видуті вітром пір'інки кристалів, що виблискують з розколини льодовика.

Те, що відбувалося далі, закарбувалося у моїй пам'яті, наче якась майстерна маніпуляція фокусника. Не знаю, за допомогою якого жесту їй вдалося примусити мене це зробити. Але її рука повільно піднялася майже до рівня столу, а мое розпалене, розчервоніле, зле та нетерпляче лице нахилилося до неї. Здається, це був чистий інстинкт, та тепер я майже не сумніваюся, що все ж таки то був наказ, хоча й без промовлених уголос слів. Я потягнув невеличку купку порошку крізь ніздрі одним затяжним вдиханням. Відчуття було таке, ніби

ти задихаєшся у вугільній шахті, але в останню мить тебе визволяють на світ, і ти вперше наповнюєш свої легені киснем.

Не знаю, наскільки поширені подібні переживання. Та, підозрюю, що моя медична підготовка, прочитані книжки, почуті історії і вплив усіх цих диявольських статей у газетах щось та й зробили.

З іншого боку, потрібно, мабуть, добре зважати на таких експертів, як Гретель Вебстер. Без сумніву, вона вартувала тих грошей, що їй платили фріци; і, без сумніву, вона висмикнула мене для своєї «Die Rache». Адже я збив кількох дуже відомих пілотів.

Але тоді жодна з цих думок не приходила мені в голову. Не думаю, що я достатньо переконливо описав душевний стан, до якого я зменшився завдяки появі Лу. Вона була такою недосяжною – геть за межею моїх мрій.

Не беручи до уваги вплив алкоголю, це стало джерелом нестерпної депресії. У моїй свідомості з'явилося щось звіряче, щось від загнаного у кут пацюка.

– О Ти! Королево вампірів Плоті, що, як змія, обвила горло людини! Я обожнюю Тебе, Івей! Я обожнюю Тебе, І А О!

Цікаво, це вона про Гретель чи про себе? Її врода душила мене, стискала та виривала мое горло. Я просто божеволів від тупої, грубої хтивості. Я зненавидів її. Але тільки-но я підвів голову, тільки-но раптове, миттєве божевілля кокаїну пронеслося з ніздрів у мозок – це вже поезія, але нічого не можу вдіяти – поїхали! – уся моя депресія вивітрилася з голови, наче сонечко, що визирнуло із-за хмарки.

Я почув, ніби крізь сон, м'який, глибокий голос Лу:

– О Ти! Шалений вире пристрасті, всмоктаний устами сонця! Я обожнюю Тебе, Івей! Я обожнюю Тебе, І А О!»

Усе змінилося – я розумів, про що вона співає, я був частинкою цього. На одну коротку мить я зрозумів причину своєї недавньої депресії. Це було моє відчуття власної неповноцінності перед нею! Тепер я був її партнером, чоловіком і повелителем!

Я підвівся, щоб обхопити її стан, та вона вихором промчала по підлозі клубу, наче осінній листок перед бурею. Я зловив швидкий погляд очей Гретель Вебстер. Я побачив у них тріумфальний блиск злого помислу; і на мить вона, Лу, кокаїн і я сплелися у складну, заплутану мішанину руйнівної затії.

Та моє фізичне тіло вже піднімалося догори. Це була стара добра дика веселість, що наповнює тебе, коли ясного погожого ранку починаєш відриватися від землі й злітаєш у небо. Якимсь незрозумілим чином я опинився посередині танцювальної зали, та ніг під собою не чув від захоплення. Лу обернулася. Яскраво-червоний обрис її уст, точно як захід сонця, який я спостерігав над Бельгією, над звивистою береговою лінією, над слабкою блакитною містичною кривою моря і неба; з думкою в голові, що б'ється в унісон з моїм схвильованим ритмом серця. Цього разу ми цілили в арсенал зброї і не схибили. Я сам був цим складом боеприпасів і вибухнув. Я був убивцею і убитим! І тоді я побачив Лу, що пливе по небу на зустріч зі мною.

– О Ти! Вершнику – провіснику Сонця, що пришпорює закривавлені боки вітру! Я обожнюю Тебе, Івей! Я обожнюю Тебе, І А О!

Ми впали в обійми одне одного з неминучістю гравітації. Нас було тільки двоє у цілому Всесвіті – вона і я. Єдина сила, що існувала у Всесвіті, – це сила тяжіння між нами. Вона з'єднала та закрутила нас у вихор.

Ми кружляли по всій танцювальній залі; але, звичайно, це не була танцювальна зала, не було ніякого клубу, не було взагалі нічого, окрім божевільного відчуття, що ти є усім і приймаєш це все. Ти був вічним вихором Всесвіту. Втомитися від цього було неможливо: твоєї енергії було рівно стільки, скільки потрібно.

– О Ти! Танцівнице, що золотими перстами розплітає зоряне волосся ночі! Я обожнюю Тебе, Івей! Я обожнюю Тебе, І А О!

Тендітне гнучке тіло Лу лежало на моїй руці. Це звучить безглуздо, але вона була невагомою, наче тоненький плащик. Її голова відкинута назад, намотані пасма волосся розпустилися.

Раптом оркестр зупинився. На якусь мить я пережив просто непередавану агонію. Це було схоже на повне винищення. Мене охопила страшенна відраза до усього оточення. Немов у шаленому поспіху зробити щось життєво важливе, перш ніж ти помреш, я прошепотів кілька слів про те, що «я не можу більше перебувати в цьому жахливому місці ані секунди»:

– Нам потрібне свіже повітря.

Вона не відповіла ні «так», ні «ні». Здавалося, звертаючись до неї, я лише марно витрачав слова.

– О Ти! Солодкий співе ріки Любові, що виводить трелі крізь дрібні камінці ущелини Життя! Я обожнюю Тебе, Івей! Я обожнюю Тебе, І А О!

Її голос перейшов на слабке прозоре шепотіння. Ми опинилися на вулиці. Охоронець клубу зупинив таксі. І нарешті я обірвав її пісню. Мої уста прилинули до її уст. Ми їхали колісницею Сонця на арені Всесвіту. Ми не знали, куди ідемо, і нам було байдуже. Ми зовсім втратили почуття часу. Ціла низка різних відчуттів змінювали одне одного; але ти не мав над ними контролю. Це було так, ніби твій біологічний годинник раптово здурів.

У мене не було мірила часу, але, суб'єктивно кажучи, його мало минути доволі багато, перш ніж наші уста роз'єдналися, оскільки коли це сталося, я побачив, що ми дуже далеко від клубу.

Вперше вона заговорила до мене. В її голосі бриніла темна, бездонна глибина буття. Вона пройняла кожную клітинку мого тіла. І ось що це були за слова:

– Твій поцілунок гіркий від кокаїну.

Для того, хто немає відповідного досвіду, передати значення того, що вона сказала просто неможливо.

Це був киплячий котел злоби, що раптово википів через край. Її голос бринів, переповнений якоюсь пекельною радістю. Він викликав у мені шал чоловічої енергії. Як озвірілий, я схопив її руками ще сильніше. В очах потемніло. Я більше нічого не сприймав. Важко навіть сказати, що я відчував. Я був самим Відчуттям! Я був можливостями Відчуття, реалізованими до найвищої межі. І все ж водночас мое тіло автоматично продовжувало займатися своїми власними справами.

Вона тікала від мене. Її обличчя ухилялося від мого.

– О Ти! Сп'янілий від грози подиху вітрів, що задихається в надрах гір! Я обожнюю Тебе, Івей! Я обожнюю Тебе, І А О!

Її душа виплакувала свою пісню з дивною інтенсивністю. Вмить я зрозумів, що це був шлях опору. Вона намагалася переконати себе, що вона – космічна сила, що вона – зовсім не жінка, що чоловік для неї немає жодного значення. Вона відчайдушно боролася зі мною, вислизаючи, як змія, з моїх обійм. Звичайно, це все було в таксі – але тоді я про це не знав і навіть зараз не дуже у цьому впевнений.

– Боже! – розлючено сказав я собі: – Якби я хотів знову понюхати цього Снігу. Я б показав їй!

У цю мить вона відштовхнула мене, наче пір'інку. Раптом мені стало вже не так добре. Досить непередбачувано я дуже знесилився і, не без здивування, зауважив, що витрушую невеличку купку кокаїну з десятиграмової пляшечки, що була під рукою, у кишені моїх штанів, і вдихаю її у ніздрі з жадібною насолодою.

Навіть не питайте мене, як вона туди потрапила. Підозрюю, це якось зробила Гретель Вебстер. Моя порожня пам'ять не мала на це відповіді. Це одна з тих цікавих речей, що робить кокаїн. Ніколи не знаєш, який сюрприз він тобі

приготував.

Мені згадався один американський професор, який хвалився своєю першокласною пам'яттю, яка, правда, мала один-однісінький недолік – вона була ненадійною.

Також не можу вам сказати, чи це свіжа порція наркотику збільшила мої сили, чи Лу просто втомилася дратувати мене, але вже за власним бажанням вона звинулася у мої обійми, її руки й уста сильно притулилися до мого серця. І знову скажу трішки поетично – так воно сприймається – ритм виникає природно – усе одна велика гармонія. Сфальшувати тут неможливо. Голос Лу, здається, долинав з величезної віддалі, глибоким, низьким, понурим співом:

– О Ти! Тихий стогоне зомлілих дів, що заворожені риданнями Любові! Я обожнюю Тебе, Івей! Я обожнюю Тебе, І А О!

Це сталося – наші двигуни вперше почали працювати разом! Усі несправності зникли. Не залишилось нічого, крім потужного ритму двох моторів, що набирають обертів.

Знаєте, як це, коли ти летиш у літаку – і попереду бачиш лише цятку. Ти не можеш розрізнити, чи це наближається твій братчик Фріц, щоб розстріляти тебе, чи один зі своїх, чи літак союзників. Але ти можеш відрізнити ворога від бойового побратима за стукотом двигуна. Тож ти починаєш сприймати певний ритм як дружній – інший як ворожий.

Так-от, Лу і я летіли разом поза межами вічності, крилом до крила; її низький монотонний гул в унісон з моїм нестримним гуркотом.

Подібні речі стаються поза межами часу і простору. Зовсім неправильно було б сказати, що те, що сталося в таксі, насправді мало якийсь початок або кінець. Сталося так, що нашу увагу від одвічної істини, від цього освячення союзу наших душ, відвернув водій, який зупинив таксі й відчинив двері.

– Ось ми і приїхали, сер, – сказав він із глумливою усмішкою.

Сер Пітер Пендрагон і Лу Лейлгем повернулися до реальності. Пристойність перш за все!

Завдяки потрясінню пригода глибоко в'їлася в мою пам'ять. Я дуже чітко пам'ятаю, як розплатився з водієм, а далі наче корова язиком злизала. Як ми опинилися там, де ми опинилися? Хто дав чоловікові цю адресу і де ми взагалі?

Можу лише зробити припущення, що свідомо чи несвідомо це зробила Лу, оскільки вона, зовсім не ніяковіючи, дзвонила в якісь двері. Нам одразу відчинили. Темно-червоне світло просто лавиною вилилося на мене з просторої студії.

У повітря злетів чистий і високий голос Лу:

– О Ти! Багряний драконе полум'я, обплутаний, мов муха павутиною! Я обожнюю Тебе, Івей! Я обожнюю Тебе, І А О!

Почуття відразу пройняло мене, як бискавка. У дверях, в обіймах Лу, стояла висока чорна зловісна постать царя Лама.

– Я знала, що ви не будете проти, якщо ми заскочимо, незважаючи на пізній час,
– якраз казала вона.

Куди простіше було просто мовчки погодитися і, можливо, додати якусь загальноприйнятну фразу. Та замість цього він промовив наче з папського престолу:

«Четверо воріт ведуть в один палац; підлога палацу з чистого срібла і золота; там лазурит і яшма; та усі вишукані аромати; жасмин, троянда та символи смерті. Нехай заходить по черзі або відразу в усі четверо воріт; нехай ступає на підлогу палацу».

Я був украй розлючений. Для чого завжди поводитися, як нахаба чи клоун? Та мені нічого не залишалось, окрім як прийняти ситуацію і чемно увійти.

Він офіційно потис мені руку, хоча й сильніше, ніж це прийнято в Англії між добре вихованими незнайомцями. І при цьому він дивився мені просто в очі. Його жахливий непроникний погляд буквально пропалив наскрізну діру в моїй голові. Втім, слова зовсім не відповідали його діям.

– Як там казав поет? – зарозуміло сказав він. – Веселого роду – любить кокс, як воду, – чи щось таке, сер Пітер?

Як у біса він дізнався, що я вживав?

– Той, хто забагато знає, далеко не зайде, – роздратовано сказав хтось у моїй голові. Але ще хтось відразу непомітно йому відповів:

– Це пояснює стару істину – мучеників світ завжди робить з першовідкривачів.

Мені стало правду кажучи, трохи соромно, але Лам заспокоїв мене. Він указав рукою в бік величезного крісла з перською оббивкою. Дав мені цигарку і припалив її. Потім налив у здоровенний гнучий келих Бенедиктину і поставив його на невеличкий столик біля мене. Ця невимушена гостинність мені однаково не подобалася, як і все решта. Було таке незручне відчуття, ніби я – маріонетка в його руках.

Крім нас, у кімнаті була ще одна особа. На вкритій леопардовими шкурами канапі лежала одна з найдивніших жінок, що я коли-небудь бачив. На ній була біла вечірня сукня з блідо-жовтими трояндами, і такі ж квіти були у її волоссі. Вона була мулаткою з Північної Африки.

– Міс Фатма Галладж, – сказав Лам.

Я підвівся і вклонився. Та дівчина навіть не зауважила цього. Здавалося, що земні справи для неї канули у цілковите забуття. Її шкіра була такого глибокого, насиченого, темно-синього, як нічне небо, кольору, який тільки дуже грубе око може сприймати за чорний. У неї було широке чуттєве обличчя, густі темні брови.

Немає інтелекту більш аристократичного за єгипетський, особливо якщо він належить до рідкісного правдивого роду.

– Не ображайтесь, – сказав Лам м'яким голосом, – ця велична зневага спрямована на усіх нас.

Лу сиділа на ручці канапи; її білі, з відтінком слонової кістки, довгі скручені пальці обмацували волосся темношкірої дівчини. Так чи інакше я почувався огидно: я був зніяковілий і збентежений. Уперше в житті я не знав, як поводитися далі.

І тут у моїй голові з'явилася думка: це просто перевтома – і не слід вельми турбуватися через це.

Ніби відповідаючи на мою думку, Лу витягла з кишені маленьку кришталеву пляшечку з позолоченою кришечкою, відкрутила її і витрясла з неї трішки кокаїну на зворотний бік долоні, а потім з викликом подивилася у мій бік.

І відразу студія наповнилася відлунням її співу:

– О Ти! Оголена незайманко любові, захоплена у сіті диких троянд! Я обожнюю Тебе, Івей! Я обожнюю Тебе, І А О!

– Саме так, – радісно погодився цар Лам. – Ви ж мені пробачите, якщо я запитаю, чи добре ви знайомі з впливом, який робить кокаїн на людину.

Лу сердито подивилася на нього. А я вирішив бути з ним відвертим: обережно насипав чималу дозу на зворотний бік долоні і вдихнув усе одразу. Не встиг я завершити подих, як кокаїн уже подіяв. Я відчув себе повелителем над ким завгодно.

– Що ж, насправді, – презирливо сказав я, – сьогодні я вперше спробував його, і він рубає, як має бути.

Лам загадково посміхнувся:

– О, так, як там казав старий поет? Мілтон, здається?

«Демона посмішку встроми у мій мозок,

Змочи мою пристрасть у кокаїн і коньяк».

- Що за дурниці! - вигукнула Лу. - У часи Мілтона кокаїн ще не винайшли.

- То це Мілтон винуватий? - різко відповів цар Лам. Невідповідність і безладність його думки якось збивали з пантелику.

Він одвернувся від неї і подивився мені прямо в очі.

- Рубає, як має бути, сер Пітер, - сказав він, - що ж, так воно і є. Я теж, мабуть, прийму дозу, щоб не було ніяких непорозумінь.

Дія не розійшлася зі словами.

Мушу визнати, що цей чоловік почав мене інтригувати. Що за гру він затіяв?

- Я чув, що ви один з наших найкращих пілотів, сер Пітер, - продовжував він.

- Та літаю трохи, час від часу, - визнав я.

- Ну, аероплан - непоганий засіб для подорожей, але якщо ви не фахівець, є велика ймовірність завершити цю подорож досить невдало.

- Дуже вам дякую, - сказав я, вражений його тоном. - Але так сталося, що я вивчав ще й медицину.

- О, тоді все в порядку. Звичайно.

Він погодився з ввічливістю, яка чомусь зачепила мою самооцінку сильніше, ніж якби він відкрито піддав сумніву мою компетенцію.

- У такому разі, - вів далі він, - сподіваюся викликати у вас професійний інтерес у справі, яка, думаю, ви погодитеся, дещо наближена до нерозважливості. Моя маленька подруга приїхала сьогодні, чи скоріше це вже було вчора, заліплена морфієм під зав'язку. Результат її не влаштував, тож вона проковтнула на додаток ще й велику дозу Anhalonium Lewinii, не думаючи про фармацевтичну несумісність одного з другим. Мабуть, для того, щоб якось згаяти час, вона випила цілу пляшку Гран Марнье Кордон Руж; і тепер, почувавшись трішки нездоровою, з якоїсь причини, яку було б дуже зухвало так просто розгадати,

вона приводить у порядок свої справи, час від часу прикладаючись до цього вашого, що «рубает, як має бути».

Він одвернувся від мене й зосереджено подивився на дівчину. Мій погляд скерувався у тому ж напрямку. Я побачив, що її темно-синя шкіра жахливо зблідла, втратила свій здоровий відтінок і скоріше нагадувала сире м'ясо, що почало псуватися.

Я скочив на ноги, інстинктивно відчуваючи, що дівчина на межі повного знесилення. Власник студії нахилився над нею. Він подивився на мене через плече краєм ока.

– Типовий випадок нерозважливості, – зауважив він з гіркою іронією.

Наступні чверть години він боровся за життя дівчини. Цар Лам був дуже кваліфікованим лікарем, незважаючи на те, що формально ніколи не вивчав медицину.

Але я не був у курсі того, що відбувається. Кокаїн співав у моїх жилах. Я ні про що не турбувався. Із якимсь запалом в очах Лу підійшла і кинулася мені на коліна. Вона піднесла келих Бенедиктину до моїх уст, захоплено співаючи:

– О Ти! Келиху шампанського, наповнений світлом, що піниться кров'ю з самого серця зірок! Я обожнюю Тебе, Івей! Я обожнюю Тебе, І А О!

Ми впали у стан повної нестями. Лам перервав нас.

– Не подумайте, що я негостинний, – сказав він. – Їй стало краще, але я мушу відвезти її додому. Почувайтеся як удома, поки мене не буде, або давайте я підкину вас, куди вам би хотілося.

Знову нас перервали. Пролунав дзвінок. Лам скочив до дверей. На сходах стояв високий старший чоловік.

– Чини, як волієш, – нехай таким буде весь закон, – сказав Лам.

– Любов – це закон, люби за своєю волею, – відповів інший. Це було схоже на пароль і відповідь на нього.

– У мене є розмова до тебе, десь на годинку.

– Звичайно, я до твоїх послуг, – відповів господар приміщення.

– Лише одна річ... – і обірвав.

Мій мозок був надзвичайно чистим. Упевненість у собі була безмежною. Я відчув натхнення. Я бачив вихід.

Маленький диявол засміявся у моєму серці: «Яка чудова нагода побути наодинці з Лу!»

– Послухайте, пане Лам, – дуже швидко промовив я, – я вмю керувати автомобілем, яким завгодно. Дозвольте відвезти міс Галладж додому.

Арабська дівчина позаду мене вже стояла на ногах.

– Так, так, – сказала вона млявим, та все ж збудженим голосом. – Це було б чудово. Страшенно дякую.

Це були перші слова, які вона промовила цього вечора.

– Так, так, – вступила Лу. – Я хочу проїхатися у світлі місяця.

Наша невеличка компанія тиснулася у дверному проході. З одного боку темно-червоні потоки електричного світла, з іншого – бездоганна розкіш нашої супутниці.

– О Ти! Ніжний проліску місячного саява, загублений у садах зірок! Я обожнюю Тебе, Івей! Я обожнюю Тебе, І А О!

Далі події розвивалися з яскравою швидкістю, як уві сні. Ми були в гаражі – виїхали – ідемо вулицями – у готелі єгипетської дівчини – а потім...

Розділ 3

Фаетон

Лу горнулася до мене, поки я тримався за кермо. Говорити не хотілося. Тремкий потік нашої пристрасті забрав нас із головою. Я забув, що ми в машині і що це машина Лама. Ми їхали як диявол у Нікуди. Тут мені в голову прийшла божевільна думка. Її підкинула моя «підсвідомість», невіддільне «я» мого ества. Далі знайомий об'єкт на дорозі нагадав мені, що я їду зовсім не в бік студії. Якась внутрішня сила, про яку я і не здогадувався, примусила мене подивитися у напрямку Кента. Я розтлумачував собі себе і вже знав, що буду робити. Ми прямували до Барлі Грандж, а потім, ех – божевільна повітряна прогулянка до Парижа під місячним сяйвом!

Ця ідея викристалізувалася в моїй голові зовсім без мого втручання. У певному сенсі це було схоже на розв'язання рівняння з наступними вихідними умовами: по-перше, дещо божевільне ототожнення Лу з усіма її романтичними ідеями місячного сяйва; далі моя фізична схильність як пілота, і по-третє, традиційний зв'язок Парижа з екстравагантними розвагами й буянням любові.

Я дуже добре усвідомлював тоді, що моє моральне та психічне чуття полетіли на якийсь час за борт. Та моє ставлення до цього було просте: «Прощавай, Йона!»

Уперше в житті я був повністю собою, звільнений від усіх обмежень тіла, інтелекту та виховання, які зазвичай тримають нас у тому, що називають рамками здорового глузду.

Пригадую, я, здається, запитував себе, чи не збожеволів, і відповідав собі: «Звичайно ж збожеволів, адже здоровий глузд – це компроміс. Саме здоровий глузд не дає тобі рухатись уперед».

Було б досить тупо намагатися описати дорогу до Барлі Грандж. Вона тривала заледве півсекунди. Вона тривала незліченні віки.

Усі можливі особисті сумніви були розвіяні незаперечними фактами. Ніколи у своєму житті я не кермував машиною краще, ніж тоді. Я вивів гідроплан з такою ж легкістю, як з портсигара дістають цигарку. Літак, немов орел, злетів у небо. Гудінню двигуна вишуканим відлунням підспівував м'який і спокійний голос Лу:

– О Ти! Тремтячі груди ночі, що мерехтять місячним розарієм! Я обожнюю Тебе, Івей! Я обожнюю Тебе, І А О!

Ми летіли у ранкову зорю. Я стрімко набрав висоту понад три тисячі. Я чув биття свого серця. Воно зливалося зі стуком моторів.

Я наповнив легені чистісіньким, незабрудненим повітрям. Це був той же кокаїн – тільки з інтервалом в октаву; та ж піднесена, дивовижна сила – тільки виражена в інших термінах.

Дивовижно мелодійні слова Сівекінга проростали в моїй голові. Я захоплено повторював їх. Це – ритм британських двигунів.

«Повні легені! Глибокі ковтки! Глибокі, глибокі ковтки думок!»

Швидкість вивітрила усі мої тілесні відчуття. Кокаїн і вітер повністю їх заглушив. Я позбувся тіла; вічний дух; відокремлене вище створіння.

«Кохана Лу! Кохана Лу! Лу, Лу, бездоганна, кохана Лу!»

Мабуть, я вже горланив цей рефрен на весь голос, та навіть поміж криком було чути її спів у відповідь.

– О Ти! Літня ніжносте уст, що горять червоним вогнем пристрасті! Я обожнюю Тебе, Івей! Я обожнюю Тебе, І А О!

Я вже не витримував ваги повітря, що тисло зверху. Піднімаймось вище, вище і вище! Я збільшив швидкість.

«Шалене безумство! Зухвала відвага! Шалена, шалена, зухвала відвага!»

– О Ти! Нестерпний зойку бурі, що несеться крізь листя лісів! Я обожнюю Тебе, Івей! Я обожнюю Тебе, І А О!

І я відчув, як нас забрав і поніс страшений шквал. Земля зникла з-під нас, як камінь, що летить у сліпу порожнечу. Ми звільнилися, назавжди скинули пута народження!

«Лети швидше! Лети швидше! Лети, лети, швидше, швидше!»

Попереду, високо, у блідій сірості, стояв Юпітер – блискуча сапфірова твердиня.

– О Ти! Яскрава ранкова зоре, що вместились поміж грудей Ночі! Я обожнюю Тебе, Івей! Я обожнюю Тебе, І А О!

Я горланив у відповідь.

«Шукачі зірок! Відкривачі зірок! Зірки-близнюки, мов срібло, блищать!»

Я направляв літак вище, ще вище. Між мною і світанком зависла величезна грозова хмара. Прокляття! Як вона посміла! Це не її справа. Я мушу піднятися і розтоптати її.

– О Ти! Пурпурові груди бурі, пошрамовані зубами блискавок! Я обожнюю Тебе, Івей! Я обожнюю Тебе, І А О!

Слабкі залишки туману обступили з усіх боків. Я збагнув усю радість, що переповнювала Лу у хмарах. Це я був тим, хто помилявся. Прийнятого кокаїну було недостатньо, щоб увібрати увесь цей безмежний екстаз. Її любов піднесла мене на вершину її тріумфальної пристрасті. І навіть туман став мені зрозумілим.

– О Ти! Незібрана роса, що лежить на устах Ранку! Я обожнюю Тебе, Івей! Я обожнюю Тебе, І А О!

Зненацька у цю хвилину заявило про себе мое практичне ество. Я помітив невиразну лінію берега. Я знав берегову лінію як свої п'ять пальців. Виявилось, що ми незначно відхилилися від найкоротшого шляху до Парижа, і довелося взяти трохи південніше.

Під нами вирувало сіре море. Мені здалося (зовсім божевільна думка), що бурхливий танець хвиль – це сміх старезного діда. Раптом якесь інтуїтивне відчуття почало підказувати мені, що щось не гаразд, і за мить я побачив у чому проблема. У мене закінчилося пальне.

У голові відразу спалахнула ненависть до царя Лама. «Типовий випадок нерозважливості!» Та це однаково що назвати мене дурнем прямо в очі. Я уявив собі, що він і є морем, що глузливо регоче піді мною.

Я постійно посміювався зі старого, доброго командира ескадрильї. Не буду славетним льотчиком, та невже? Я ще покажу йому! І це була цілковита правда. Я був не до порівняння кращим, ніж будь-коли досі. І все ж прогавив один з найочевидніших заходів безпеки.

Раптом я усвідомив, що справи можуть піти вкрай кепсько. Єдине, що можна зробити, це вимкнути двигуни й планерувати вниз до протоки. Та деякі технічні моменти проблеми страшенно мене лякали.

От би ще нюхнути! Поки ми величезними широкими спіралями падали в море, я примудрився дістати пляшечку. Звичайно, я миттєво зрозумів, що на такому вітрі неможливо вдихнути порошок через ніс. Я витяг корок і встромив язик у

горлечко пляшечки.

Ми все ще були на трьох чи більше тисячах футів над рівнем моря. У мене повно часу для прийняття рішення, подумав я, поки наркотик почав свою дію. Далі я діяв з грандіозним апломбом. Я торкнувся води у сотні ярдів від невеличкого рибальського корабля, який щойно вийшов з Диля.

Зрозуміло, що нас підібрали за лічені хвилини. Літак причепили ззаду і відбуксирували на берег.

Моею першою думкою було: заправитися і летіти далі, незважаючи на абсурдність нашого становища. Та хлопці на березі одночасно зі співчуттям широко з нас сміялися. У вечірньому вбранні, мокрі, о четвертій ранку! Як у «Гедді Габлер» – «так не робиться».

Та кокаїн знову мені допоміг. Чого, в біса, я маю зважати на чиюсь думку?

– Де можна заправитись? – спитав я у капітана корабля.

Він зловісно посміхнувся:

– Пального тут буде недостатньо.

Я зиркнув на літак. Чоловік мав рацію. Ремонт на кілька тижнів щонайменше.

– Вам краще піти до готелю, сер, і вбрати теплі речі. Подивіться, як тремтить ваша дама.

Це була щира правда. Нічого не вдієш. Ми поволі пішли пляжем догори.

Звичайно ж про сон не було б мови. Ми були свіжі як огірки. Нам лише треба було поїсти чогось гарячого і побільше.

І нам це вдалося.

Здавалося, що ми увійшли у повністю нову фазу. Катастрофа зміла з нас усю цю справу з оркестровою ораторією; але, з іншого боку, ми все ще були готові до напруженої практичної діяльності.

Ми з'їли по три сніданки на кожного. При цьому постійно говорили: говорили, здебільшого про всякі специфічні палкі дурниці. Хоча ми добре розуміли, що вся ця історія лише камуфляж. Усе, що нам було потрібно, – це як можна швидше одружитися, заpastися кокаїном, поїхати й суперславно розважатися навіки-віків.

Ми послали в місто за необхідним вбранням і пішли шукати священика. Він виявився літнім чоловіком, який багато років прожив далеко від міста. Він не побачив у нас чогось особливо поганого, хіба що молодість та ентузіазм, і йому було дуже шкода, що потрібно три тижні почекаати.

Добрий дядько роз'яснив нам вимоги закону.

– Та це дурниця, – одночасно випалили ми. – Поїдемо до Лондона першим же потягом.

Далі особливих пригод не сталося. Ми були повністю анестезовані. Ніщо нас не турбувало. Ми не були проти почекаати на платформі чи трястися старим потягом до Лондона.

Усе було частиною плану. Усе було чистою насолодою. Ми постійно перебували у піднесеному стані, все відбувалося у приголомшливому темпі. Швидкість літака стала просто символом, фізичною проекцією нашої духовної величі.

Два наступних дні минули, немов якась дитяча пантоміма. Нас побрав маленький брудний чоловік у маленькій брудній конторі. Ми повернули Ламові його машину. Я не без здивування виявив, що залишив її під відкритим небом на краю озера.

Я залагодив мільйон справ у якійсь розумній метушні. Не минуло й дві доби, як ми спакували речі і вирушили до Парижа.

Я не пам'ятаю жодних подробиць. Усі ці події – наче різні метали, що переплавляються у сплаві, ім'я якому Захват. За весь час ми спали тільки одного

разу, добре виспалися і прокинулися свіженькими, навіть без сліду втоми.

Ми завітали до Гретель і дістали від неї кокаїнові припаси. Вона відмовилася брати гроші від її дорогого сера Пітера і була така рада бачити Лу – леді Пендрагон, і чи не були б ми такі люб'язні заїхати до неї після медового місяця?

Цей візит не виходить мені з голови. Здається, я туманно розумію, що якимсь чином ця жінка насправді була головною рушійною силою усєї інтриги.

Вона представила нас своєму чоловікові: огрядний, задишкуватий старший пан з великим животом і бородою, відомий умінням порядно й улесливо говорити правильні речі ні про що. Та я побачив у його погляді певну проникливість, що суперечила його масці показної невинності.

Там був ще один чоловік, щось типу напівспеченого священика-нонконформіста, такий собі Джейбез Платт, який досить рано усвідомив, що його місія в житті – тинятися і робити добро. Дехто каже, що він досяг неабияких успіхів у справі добра – для себе. У політиці він дотримувався кількох дуже простих правил: бачиш, як щось роблять, – зупини їх; що б хто не робив – усе неправильно; світ – дуже зле місце.

Він дуже активно просував ухвалення закону, який би врятував людей від наркотичного лиха.

Ми посміхалися та співчутливо погоджувалися, час від часу хитро зиркаючи на господиню. Старий дурень, якби він тільки знав, скільки в нас кокаїну, поки ми сидимо й аплодуємо його помпезним і тупим банальностям!

Сідаючи до потяга, ми від душі насміялися над цією веселою пригодою. У перспективі вона не видаватиметься нам уже аж такою комічною; та важко сказати кожного разу, що зачепить твоє почуття гумору. Мабуть, нас розсмішило б усе що завгодно. Ми були на висхідній кривій. Екзальтацію любові супроводжувала кокаїнова екзальтація, а романтика й пригоди утворювали святкову оправу для цих розкішних діамантів.

«Щодня, з якого боку не подивися, мені все краще й краще».

Відома сьогодні формула мсьє Куе – це точне інтелектуальне вираження діаграми кокаїново-медового місяця. Звичайне буденне життя – це аероплан, до того як він злетить. Спочатку серія слабких поштовхів; усе, що ти можеш сказати, що ти більш-менш даєш собі раду. Потім літак починає відриватися від землі. Більше перешкод для польоту немає.

Та все ще залишаються психологічні перешкоди: огорожа, ряд будинків, в'язовий гай чи ще щось. Ти трохи занепокоєний від усвідомлення, що їх треба пройти. Але щойно ти піднімаєшся у безмежну блакить, приходить відчуття душевного піднесення та безмежної свободи.

Наші предки розумілися на цьому відчутті в часи, коли законодавча діяльність ще не зруйнувала свободу в Англії чи, радше, коли законодавчу діяльність ще не передали в руки нікчемних бюрократів.

Приблизно шість місяців тому я купував за кордоном трохи тютюну, туго скручений чорний «перік», найчистіший і найкращий у світі. З часом я втомився його нарізати і відправив його для цього до тютюнової крамниці.

О, дорогенький, ні! Без дозволу митниці це категорично заборонено!

Напевне мені треба було здатися поліції.

Авжеж, коли ти починаєш захоплюватися кокаїном на повну, ти втрачаєш усвідомлення вибоїстого характеру цього старого, кумедного, сплющеного біля полюсів сфероїда. Ти стаєш набагато компетентнішим у ладнанні життєвих справ, тобто у певному сенсі компетентнішим.

Мсьє Куе має цілковиту рацію, так само як і послідовники «Християнської науки» і всі решта, коли кажуть, що половина усіх наших проблем береться від того, що ми віримо в існування цих проблем, тож коли ми забудемо про їхнє існування, вони, як не дивно, перестануть існувати!

Хіба не про це говорить старе прислів'я: «очі не бачать – серце не болить»?

Коли в тебе кокаїново-медовий місяць, ти й правда до певної міри стаєш вищим за інших. Ти берешся за вирішення проблеми з абсолютною впевненістю. Це

комбінація, яку французи називають *elan* (бадьорість) і *insouciance* (нерозсудливість).

Завдяки цьому духові утворилася Британська імперія. Наші хлопці дійшли до Індії та всіляких інших земель, та переплюнули всіх тільки тому, що просто не мали уявлення про труднощі на своєму шляху, щоб їх помічати. Їх навчили, що якщо в жилах тече благородна кров, тоді ніколи й ніщо не зможе піти не так. А школа та університет привчили відчувати, що ти – вінець Божого творіння, що неможливо зазнати невдачі чи поразки, що ти не зможеш навіть їх зауважити.

Ми втрачаємо імперію, бо «яскраві барви нашої відваги від роздумів утрачають колір свій». А інтелектуали призвели до того, що нам «і хочеться, і колеться», як кішці в отім прислів'ї. Дух Гамлета замінив дух Макбета. Макбет жорстоко поплатився лише тому, що був сильно засмучений через Макдуфову версію того, що казали відьми.

Коріолан зазнав поразки лише тоді, коли перестав думати. Як каже поет: «Любити знання – ненавидіти життя».

Кокаїн позбавляє усіх сумнівів. Але своїм свободолюбивим духом наші пращури завдячують справжній свободі, яку вони завоювали; а кокаїн просто додає «хоробрості» пияка. Втім, усе добре, поки його достатньо.

Розділ 4

Au pays de cocaine – у країні кокаїну

Не можу згадати жодних подробиць нашого першого тижня у Парижі. Подробиці перестали існувати. Ми кружляли у невтомному шаленстві від одного задоволення до іншого. Ми сприймали все як належне. Навіть не візьмусь описувати це сліпе, безмежне блаженство любові. Усе, що з нами відбувалося, було однаково чудово.

Звичайно, Париж старається мати справу з людьми саме у такому душевному стані. Електрична напруга нашого життя була удесятеро більша за номінальну.

Це було правдою в усіх сенсах. Я прихопив з собою із Лондона тисячу фунтів готівкою і подумав при цьому: а все ж приємно бути нерозважливим. Ми збиралися розважатися, тож начхати, скільки це коштує!

Я думав, що за тисячу фунтів можна розмальовувати Париж усіма можливими кольорами невизначено тривалий час; та на кінець тижня тисячі фунтів як не було, така ж доля спіткала ще одну тисячу, за якою я надсилав телеграму до Лондона; і в результаті навіть не можна було показати, на що ми їх витратили, окрім пари суконь та жменьки не дуже дорогих коштовностей для Лу.

Нам здавалося, що ми були дуже економними. Ми були надто щасливі, щоб перейматися витрачанням грошей. Перш за все кохання ніколи не потребує більше ніж якісь копійки, до того ж досі я взагалі не знав, що таке кохання.

Те, що можна назвати медовою частиною нашого медового місяця, здається, займало увесь час між сном. Вона не залишала нам часу прогулятися на Монмартр. Ми не дуже переймалися, щоб поїсти, і навряд чи помічали, поїли чи ні. Здавалося, що потреби у сні немає. Ми зовсім не втомлювалися.

Перший же натяк на втому направляв твою руку до кишені. Одна понюшка давала відчуття найвитонченішої розпусності, і ми знову були на четвертій швидкості!

Єдиний вартий уваги випадок – це отримання листа і пакунка від Гретель Вебстер. У пакунку було м'яке кімоно для Лу – із цього розкішного японського шовку, що носять гейші, сине, як літне небо, вишите золотими драконами з червоними очима і язиками.

У ньому Лу виглядала як ніколи приголомшливо розкішною.

Жінками я ніколи особливо палко не захоплювався. Кілька любовних пригод, що трапилися у моєму житті, були досить безглуздими і малоприємними. Вони не розкрили можливостей кохання; насправді я думав, що це задоволення дещо переоцінене, що це короткочасне і грубе засліплення, за яким неминуче приходять нудьга й огида.

Та з кокаїном усе було геть інакше.

Хочу наголосити, що кокаїн насправді є місцевим анестетиком. Цим пояснюється його реальна дія. Ти не відчуваєш свого тіла. (Як відомо, з цією метою його застосовують у хірургії і стоматології.)

Тільки не подумайте, що це означає, що фізичне задоволення від стосунків чоловіка й жінки зменшується, скоріше воно переходить на безтілесний рівень. Твоя тваринна частина стимулюється настільки інтенсивно, наскільки вона залучена до процесу; але відчуття, що ця пристрасть є тваринною, докорінно змінюється.

Я належу до дуже витонченої раси, прискіпливої до деталей, у якої легко викликати огиду. Невеличкі інтимні невдачі, які завжди супроводжують любовні діла, які за звичайних обставин можуть поранити твою делікатну чутливість, більше не роблять цього, коли твое горнило повне коксу. Всі ці речі перетворюються за допомогою «небесної алхімії» на духовне блаженство. Ти гостро відчуваєш своє тіло. Та як кажуть буддисти, тіло насправді є інструментом болю і дискомфорту. Всі ми маємо підсвідоме інтуїтивне відчуття, що так воно і є; а кокаїн позбавляє цього відчуття.

Дозвольте ще раз наголосити про відсутність будь-якої зворотної дії. Осьде на сцену виходить пекельна підступність наркотику. Якщо ти загуляв традиційним, алкогольним, способом, отримуєш те, що американці називають «ранок після вчорашнього». Природа попереджає, що ми порушували правила; і природа дає нам достатньо здорового глузду, щоб зрозуміти, що позичати можна, та все одно доведеться розплачуватися.

Ми вживаємо алкоголь з найдавніших часів, і у нашій національній підсвідомості закарбувалося, що після п'ятики здоров'я можна поправити ковтком спиртного або «собачою шерстю», як ми її називаємо, і нею не подавишся.

Та з кокаїном усі ці застереження зовсім зайві. Нікому не буде дуже зле після наркотичного вечора за умови, що йому вистачить здорового глузду наступного дня відвідати турецьку лазню та поповнити свої сили за допомогою їжі й подвійної порції сну. Втім, кокаїн вимагає, щоб ти розраховував лише на свій «капітал», і гарантує, що цей запас є невичерпним.

Як я вже казав, це місцеве знеболювальне. Він притупляє усі відчуття і може викликати те, що фізіологи називають пригніченням. Людина стає абсолютно

безрозсудною. Вона буквально скаче від піднесеного настрою та чудового самопочуття. Це таке сліпе та грандіозне збудження, що перейматися чимось просто неможливо. До того ж збудження має своєрідну глибину і спокій. У ньому немає і натяку на грубість чи непристойність, які ми асоціюємо з алкогольним сп'янінням. Зникає сама ідея грубості чи вульгарності. Це нагадує видіння Петра у «Діяннях апостолів», де йому було сказано: «Немає нічого поганого й нечистого».

Як казав Блейк: «Усе живе є святим». Кожна дія – таїнство. Те, що зазвичай тебе стримувало чи дратувало, стає просто приводом для радісного сміху. Точно як шампанське, коли кинути туди невеличку грудочку цукру, воно знову береться бульбашками.

Ну добре, це був ліричний відступ. Але саме це і робить кокаїн. Твереза послідовність думки ламається. Ти різко перескакуєш на нову, шалену, фантастичну траєкторію з найменшого приводу. Зникає почуття міри; і незважаючи на усі ці мільйони миль, що ти весело пройшов, звернувши зі шляху, ти ніколи не випускаєш з очей свою кінцеву мету.

Поки пишу ці рядки, я ні на мить не забув, що розповідав вам історію про лист і пакунок від Гретель.

У Парижі ми зустріли дівчину. Наполовину індіанка, прекрасна мала з чортячою чарівністю і цілим мішком найнепристойніших історій, які ми коли-небудь чули. Вона була постійно на кокаїні. Дівчина була певною мірою неосвічена і подавала це так: «Я у здоровезному, прекрасному саду, в руках купа пакунків, і постійно один з них падає на землю; коли я нахилиюся, щоб його підняти, обов'язково падає інший пакунок, і весь час я поволі іду далі по саду».

Отже лист Гретель.

«Моя люба Лу, – навіть не можу описати, яка я була рада, Міледі, вас нещодавно побачити разом з цією чудовою людиною – вашим чоловіком. Я зовсім не звинувачую вас за цей поспіх з весіллям; проте, з іншого боку, і ви не повинні звинувачувати своїх давніх друзів, що вони не пророки і не вміють передбачити все наперед! Отже, я не можу бути під рукою з необхідними речами. Однак я часу дарма не гаяла. Ви ж знаєте, які у мене невеликі статки, втім, сподіваюся ви

оціните цей невеличкий подарунок, який я вам надіслала, не як подарунок заради подарунка, а як знак моєї глибокої любові до наймилішої та найчарівнішої зі знайомих мені дівчат. І, між нами, моя люба Лу: часом те, що всередині, краще за те, що ззовні. Мое шанування та найкращі побажання дорогому серу Пітерові і вам, хоча у цю хвилину я навіть не сподіваюся, що ви пам'ятаєте про мое існування.

Завжди щиро ваша,

Гретель».

Лу жбурнула мені листа через стіл. З якоїсь нагоди чи зовсім без причини, я був роздратований. Я і чути нічого не хотів від такої, як Гретель. Вона мені не подобалася, і я їй не довіряв.

- Якась дивна, - досить сердито сказав я.

Це не був мій власний голос: гадаю, в моїй голові говорив якийсь прихований інстинкт самозбереження.

Проте Лу аж сяяла з цієї нагоди. На жаль, не можу вам передати блиску, який випромінювало все, що вона тоді казала і робила. Її очі світилися, уста щебетали, щоки палали, наче щойно розпущені тендітні весняні первоцвіти. Вона була втіленням духом кокаїну: кокаїн у плоті. Сама її присутність робила Всесвіт безмежно захопливим. Скажімо, вона була одержима дияволом, якщо хочете!

Будь-яка так звана добра людина була б шокована й смертельно налякана при її появі. Вона представляла собою сирену, вампірку, Мелюзину, страшного і дивного диявола, якого вигадали боягузи, щоб пояснити брак власної мужності. У неї не було охоти ні до чого іншого, як вечеряти просто в номері, щоб мати можливість вбрати нове кімоно і танцювати для мене.

Ми їли чорну ікру ложками. Яка різниця, що вона коштувала втричі дорожче за вагу золота? Не слід приписувати мені марнотратство: якщо хочете когось звинуватити, звинувачуйте Кайзера. Він затіяв усю цю бучу; і коли мені захотілося з'їсти чорної ікри, я буду їсти чорну ікру.

Ми зжерли її всю. Нерозумно надавати цій дрібниці особливого значення.

Між поданнями страв Лу танцювала, як демон у маренні. Їй подобалося вдавати східну жінку-спокусницю. Я був її паша-з-трьома-кінськими-хвостами, її воїн-самурай, її чудовий магараджа, на колінах у якого лежить скімітар, готовий відрубати голову за будь-якого найменшого приводу з її боку.

Вона була Улед Наіль з татуванням на щоках і підборідді, намальованими сурмою бровами і червоними губами.

Я був Туарегом, пустельним розбійником у масці, що захопив її в полон.

Вона грала тисячу божевільно вишуканих ролей.

У мене дуже слабка уява, мій мозок використовує усі свої ресурси виключно для аналізу; але я з насолодою грав ролі, які вона мені вибирала. Вже й не знаю, скільки разів під час цієї вечери я перетворювався з чемного чоловіка у піжамі з Бонд-стріт на розлюченого маніяка.

Тільки після того як офіціанти залишили нас з кавою і лікерами, які ми пили мов воду, не п'яніючи, Лу зненацька скинула своє блискуче вбрання.

Вона стала посеред кімнати і випила півфужера міцного лікеру. Чарівна зухвалість цього жесту викликала у мене внутрішній крик. Я схопився з місця, немов тигр, що, підкрадаючись, раптом побачив оленя.

Лу з нестримним захватом геть уся захихотіла. Знаю, що так не кажуть: «геть уся захихотіла»; але не можу висловитися по-іншому.

Вона зупинила мою атаку, як досвідчений захисник у міжнародному матчі з регбі.

– Неси ножиці, – прошепотіла вона.

Вмить я зрозумів, у чому справа. Це була абсолютна правда – ми трошки переборщили з тим снігом. Гадаю, це вже було десь п'ять понюшок. Якщо цікаво, можете повернутися назад і перерахувати – скільки потрібно, щоб піднятися на десять тисяч футів над бідною старою Па-де-Кале, благослови її Господь! Але

воно накладалося, як ціна цвяхів у задачі про кінські підкови, що так тішила мого батька, коли я був малим. Розумієте, що я маю на увазі, – принцип Мартінгейла і всяке таке. Звісно, ми перебрали з тим снігом.

П'ять понюшок! Втім, для нас молодих після двох тижнів це не було вже аж так багато.

Гвендолін Оттер каже:

«Серце серця мого, блідий місяць шепоче,

Чого нам чекати аж завтрашньої ночі?»

А це приблизно в такому ж дусі.

«Серце серця мого, сховайся від дощу,

Нюхнемо ще! Кокаїну – досхочу».

Я знаю, що на мене не варто розраховувати, коли мова заходить про поезію, і поважна авторка точно може дозволити собі посміхнутися і тихенько переступити через мої рештки. Лише за умови, що посмішка буде поблажливою. Але дух твору я справді вловив.

«Продовжуй, нюхнемо ще,

Не зупиняйся, не перебирай!»

Ні, так не добре.

«Продовжуй! Через край!» – так краще. Так поважніше і патріотичніше, й набагато краще передає ідею. А якщо вам не подобається, шукайте кращого деінде.

Ні, я не визнаю, що ми були безрозсудними. Ми мали чималі ресурси у своєму розпорядженні. І точно не були схожі на шахраїв, що не платять.

Ви ж чудово знаєте, як важко слідкувати за тим, щоб у хаті завжди були сірники. Зовсім банальна річ, сірники, використовуються постійно, завжди легко купити нові, й не проблема, якщо коробка з сірниками спорожніла; і я не погоджуюся, що мені хоч на мить забракло почуття міри у цій справі.

Тільки не згадуйте мені про політ до Парижа у променях Місяця. Визнаю, в мене закінчилось пальне; але усі знають, що захоплення першим коханням схильне спричиняти тимчасові розлади звичайної поведінки.

Найбільше мене потішив той очевидний факт, що Гретель виявилася просто молодчинкою, що б там про неї не казали. При цьому вона була не просто звичайною старою доброю молодчинкою. Не бачу причини, щоб не визнати, що вона виявилася тим, кого можна назвати справжнім другом у найбільш ранньому, яке тільки можете собі уявити, вікторіанському значенні цього слова.

Вона була не лише справжнім другом, а ще й мудрим другом. Без сумніву передбачивши, що старий добрий сніг у нас таки закінчиться.

Тепер, друзі, я б хотів, щоб ви зрозуміли правильно, що чоловік, якщо він себе називає чоловіком, не з тих, хто перериватиме медовий місяць із дівчиною у японському кімоно, яке я вже описував, щоб накинути на себе купу жахливого одягу й кинутись на пошуки дилера по всьому Парижі.

Звичайно, ви одразу скажете, що я міг покликати офіціанта і той би приніс кілька кубічних кілометрів. Та не все так просто, ви ж не уявляєте, що це за готель, де нам пощастило зупинитися. Ми потрапили туди, навіть не підозрюючи про неприємності. Він був зовсім поруч з Етуаль, та виглядав для неозброєного ока, як абсолютно респектабельний, першокласний сімейний готель для вихідців з більш шляхетних та менш шляхетних родин.

Тільки не втікайте з думкою, що я чіпляюся до того готелю. Просто Франція тоді була знекровлена; а офіціант на нашому поверсі був сімейний чоловік середнього віку і, мабуть, читав Ламартіна, Паскаля, Тена й усю цю жахливу нудоту, поки не був зайнятий виснажливою, як на каторзі, доставкою ікри до нашої кімнати. Немає жодної потреби приховувати від вас той факт, що він завжди мав дещо шокований вираз обличчя, особливо це було видно по тому, як була підстрижена його борідка. І кожного разу, як він заходив до нас у номер, йому підкреслено щось не подобалося.

Я трохи сам собі психолог і дуже добре розумію, що цей чоловік кокаїну нам не принесе, навіть якби ми запропонували йому за це очолити міністерство тютюнової промисловості.

Тепер, звісно, я навіть не збираюся просити вас повірити, що Гретель Вебстер щось знала про цього офіціанта – бридкого старого педанта! Вона просто проявила дбайливу передбачливість і дружне розуміння. Без сумніву, вона мала досвід, море досвіду, барелі, бушелі досвіду, всі ці одиниці виміру, що я так і не вивчив у школі. Вона сказала собі, загальними словами, не обов'язково маючи на увазі якусь конкретну низку подій:

– З тієї чи іншої причини цим милим дітям у якусь критичну хвилину їхньої кар'єри може забракнути снігу, тож моє завдання – щоб вони його отримали.

Поки ці думки проходили крізь мою голову, я дістав манікюрні ножички і Лу почала відрізати нитки на підкладці кімоно в тих місцях, де нестримні чарівні пальчики намацали те, що ми називали у лікарні «сторонній предмет».

Так, помилки не було. Гретель розуміла нашу психологію, ми розуміли її психологію, усе йшло чудово, як діти в школу.

Навіть не подумайте, що нам довелося зіпсути кімоно. Треба було лише розпороти складочку зсередини і витягти звідти маленький білий шовковий мішечок; відкриваєш, а там купа снігу, набагато милішого оку, ніж сніг на Монблані.

Ну, ви ж розумієте, коли ти його побачив, одразу потрібно нюхнути. Для чого? Ніхто не дасть відповіді на це запитання. Тільки не кажіть про «використання для операції на горло». Лу не потрібно було жодних операцій. Вона співала, як Неллі Мельба, і виглядала, як персик; і сама була персиком Мельба, ясно як двічі по два – чотири.

Можете не сумніватися, ми нюхнули! А потім кілька років кружляли у танці по всьому номеру – хоча годинник показував, що минуло, мабуть, не більше восьми-дев'яти хвилин, – та який сенс розводити теревені про годинники, якщо Ейнштейн довів, що час – лише один з вимірів простору? Яка користь з астрономів, які доводять, що Земля обертається навколо осі зі швидкістю 1000 миль на годину і пролітає по орбіті 1000 миль на хвилину, якщо ви за нею не

встигаєте?

Було б зовсім нерозумно валандатися й залишитися позаду, та з великою імовірністю опинитися на Місяці, де й поговорити немає з ким, хіба з Жулем Верном, Гербертом Веллсом і компанією.

І не подумайте, що той білий шовковий мішечок був дуже великий.

Лу схилилася над столом і випустила свій довгий тоненький язичок, як той мурахоїд з Національного Біографічного Словника, чи як там воно називається, і почала ним крутити у купці снігу, поки я мало не втратив розум.

Я реготав, як гієна, згадавши її слова. «Твій поцілунок гіркий від кокаїну». Хлопчина Свінберн завжди говорив про гіркі поцілунки. Що він знає, нещасний бідолаха?

Тільки з повним ротом кокаїну починаєш розумітися на поцілунках. Цілування переходить з однієї фази в іншу, як романи Бальзака, Золя, Ромена Роллана, Девіда Лоуренса та схожих хлопців. Ти зовсім не втомлюєшся! Ти завжди на четвертій швидкості, а двигун муркоче, мов кошеня, велике біле кошеня з блискучими зірками на вусах. І це завжди по-різному і завжди однаково, поцілунок ніколи не закінчується, ти втрачаєш розум і вже не повертаєшся до нормального стану, ви, мабуть, не розумієте, про що я, а мені зовсім байдуже, і мені жахливо вас шкода, та можете й самі пересвідчитися в моїх словах, потрібно лише знайти таку дівчину, як Лу, і вдосталь кокаїну.

Як там казав наш друг Лам?

«Демона посмішку встроми у мій мозок,

Змочи мою пристрасть у кокаїн і коньяк».

Дивний чоловік той Лам! Здається, ці рядки доводять, що він трохи розбирається у цій справі. Ну, звісно, розбирається. Я сам бачив, як він нюхав кокаїн. Ще той жук! Ставлю шилінг. Багато знає. Це не причина йому не довіряти. Не розумію, чому люди відгукуються про нього так зневажливо. Не розумію, чому я сам про нього так думаю. Мабуть, у глибині душі зовсім пристойний чолов'яга. Має свої смішні мухи в носі – та це не робить з людини негідника.

Так якщо вже перейматися чиїмись смішними мухами, то чого варта Лу! Ще спробуй знайди дивнішу, але ж я кохаю її.

- Дай мені ще раз нюхнути з твоєї руки.

Лу засміялася, як передзвін московських курантів Великоднього ранку. Пам'ятаєте, російську Пасху святкують в інший час, ніж нашу Пасху. Вони посунули її на два тижні вперед чи назад – ніяк не можу згадати куди саме, – якщо ви розумієте, що я маю на увазі.

Вона підкинула порожній шовковий мішечок у повітря і, пристрасно клацнувши, зловила його зубами, що знову мало не знесло мені дах. Я б хотів бути пташкою, щоб ці маленькі білі гострі зубки відкусили мені голову.

Практична дівчинка, моя леді Пендрагон! Замість того щоб психувати, вона вирізала ще один мішечок, а коли його відкрила, то замість защебетати, як пташка, різко і схвильовано сказала:

- Подивись сюди, Кокі[З - Cokie (англ.) – Півник, Когутик.], це не сніг.

Мушу пояснити, що вона називає мене Кокі, натякаючи, що Пітер – ім'я апостола, який тричі зрікся Христа, поки ще півень не проспівав.

Я вийшов з трансу. Та тупим і скляним, як мені здавалося, поглядом почав розглядати речовину. І тоді мені на допомогу прийшла стара підготовка.

Це був білий порошок, що мав властивість утворювати маленькі грудочки, схожий на крейду. Я потер його між пальцями. Понюхав його. Це мені нічого не сказало. Спробував на смак. Це теж нічого не дало, мабуть, тому, що кокаїн зовсім заанестезував нервові закінчення на язиці.

Утім, дослідження було чистою формальністю. Тепер я знаю, для чого це робив. То був просто чоловічий жест. Я хотів напустити туману перед Лу. Я хотів вразити її своїми знаннями людини науки; але весь цей час, без жодних підказок, я знав, що це було.

Вона теж знала. Що довше я був з Лу, то більше мене вражали масштаб і різноманітність її знань.

– О, Гретель дуже мила, – зашебетала вона. – Вона подумала, що ми могли вже трохи втомитися від «коко», який би приемний він не був і як би не тішив. Тож старенька прислала нам героїну. І все ще існують якісь люди, котрі кажуть, що життя не варте, щоб його прожити!

– Ти колись пробувала? – спитав я і затримав відповідь за допомогою поцілунку.

Коли найгірше було позаду, вона сказала, що вживала його тільки одного разу. То була дуже незначна доза, яка, наскільки вона пригадує, зовсім на неї не подіяла.

– Усе в порядку, – сказав я з висоти найвищої обізнаності. – Потрібно лише правильно визначити фізіологічну дозу. Він дуже добрий, на правду. Збуджує краще, ніж морфій, набагато. Ти отримуєш таку ж блаженну й глибоку незворушливість, але без млосності. Ну, Лу, люба, ти ж читала де Квінсі й усіх цих хлопців про опіум, правда ж? Опіум, як тобі відомо, це суміш – у ньому десь близько двадцяти різних алкалоїдів. Лауданум: Колрідж приймав його і Клайв, усякі поважні люди. Це розчин опіуму в спирті. Але морфій – найактивніша та найважливіша зі складових опіуму. Ти можеш вживати його як хочеш. Найкращі результати дає ін'єкція; але це доволі незручно і завжди є небезпека, що туди потрапить якийсь бруд. Треба постійно бути насторожі через можливе зараження крові. Він просто дивовижно збуджує уяву. Він магічним чином позбавляє болю і тривоги. Але у ту ж хвилину, коли тебе переповнюють чудові ідеї, коли ти будуєш золоті повітряні замки, у той же час у тебе з'являється відчуття, що насправді ніщо не варте твоїх зусиль, і це дає тобі відчуття колосальної переваги над усім на світі. І тому, з об'єктивної точки зору, це ні до чого не призводить. Утім, героїн робить усе те, що й морфій. Це, як тобі відомо, похідна речовина від морфію – технічна назва «діацетилморфін». Тільки замість омивання у купелі філософської інертності він робить тебе гострим, як гірчиця, у бажанні реалізувати свої ідеї до кінця. Я ніколи не пробував героїн. Вважаю, ми можемо почати просто зараз.

Я виглядав, як той павич, що ходить з пихатим виглядом, чистить пір'я і чепається. Лу з напівроззявленим ротом зачаровано витріщалася на мене своїми величезними очима: зіниці, розширені від кокаїну. Просто самець хизується перед самкою. Я хотів, щоб вона обожнювала мене за ті невеличкі

клаптики знань – фрагменти, які залишила знехтувана мною освіта.

Лу завжди діє практично – і як жриця додає втаємниченості усьому. Те, як вона взяла героїн на лезо ножа і насипала на зворотний бік долоні, без сумніву, виглядало урочисто.

– Мій Лицарю, – сказала вона з блиском в очах, – ваша дама приготувала зброю і виряджає вас на битву.

І вона простягнула свій кулак до моїх ніздрів. Я вдихнув героїн із своєрідним ритуальним благоговінням. Не знаю, звідки цей інстинкт узявся. Можливо, це блискучість спонукає жадібно накидатися на кокаїн, а тьмяна похмурість робить з героїну більш поважну справу?

Відчуття було таке, ніби я беру участь у дуже важливій церемонії. Коли я закінчив, Лу відміряла дозу для себе. Вона прийняла її з глибокою, загрозливою цікавістю.

Це нагадало мені вигляд старого професора з університету, коли він прийшов оглянути нового пацієнта: випадок був загадковий і явно критичний. Збудження від кокаїну якимсь чином завмерло. Наші думки зупинилися. Проте ця зупинка була такою ж насиченою, як і попередня активність.

Ми відчули, що дивимось одне одному в очі з не меншим запалом, як досі; та якоюсь мірою цей запал був іншим. Ніби нас звільнили від невідворотності існування у звичному сенсі цього слова. Ми запитували себе, хто ми і що ми такі, що зараз має статися; і водночас була якась абсолютна впевненість у тому, що нічого статися не може.

Це було найдивовижніше відчуття. Щось на кшталт прагнення піти трішки далі. Не вірю, щоб хтось, навіть найвидатніший на світі митець, зміг би вигадати те, що ми відчували, а навіть якби йому це вдалося, він не зміг би цього описати.

Я й сам намагаюся описати і відчуваю, що виходить не дуже добре. Подумайте самі, мова має свої обмеження. Коли математики і вчені мужі захочуть обмінятися думками, звичайна мова не дуже підходить. Їм доводиться вигадувати нові слова, нові символи. Подивіться на рівняння Ейнштейна.

Колись я знав одного чоловіка, який був знайомий із Джеймсом Гінтоном, тим, хто відкрив четвертий вимір. Він був світла голова. Але Гінтон думав щонайменше в шість разів швидше за нього, навіть на найпростішу тематику. І коли Гінтонові потрібно було роз'яснити свою думку, він просто не міг цього зробити.

Це великий клопіт, коли з'являється новий мислитель. Усі починають стогнати, що вони його не розуміють, сильно дратуються – і неминуче починають його цькувати, називати атеїстом, дегенератом, прони́мецьким зрадником, більшовиком чи якимсь іншим улюбленим на той час лайливим словом.

Веллс трохи розповідав про це у тій книжці про велетнів, а Бернард Шоу у своєму творі «Повернення до Мафусаїла». Узагалі ніхто в цьому не винен, але так воно є, і нікуди не дінешся.

І ось я, абсолютно звичайна людина, наділена цілком посереднім розумом, раптом опиняюся геть відрізаним від світу, один у своєму роді – і відчуваю, що маю розповісти щось неймовірно важливе, але я навіть собі не можу пояснити, що це таке.

Лу стояла навпроти мене, і я інстинктивно зрозумів, завдяки спорідненню наших душ, що вона була у такому самому становищі.

Для спілкування нам не потрібні були чітко зрозумілі слова і речення. Ми все чудово розуміли; все необхідне виражалося у вигляді витонченої гармонії поглядів і жестів.

Світ раптово зупинився на місці. Ми були самі посеред ночі й тиші речей. Ми належали до вічності якимсь непояснюваним чином, і ця безконечна німа тиша розквітала незбагненними обіймами.

Героїн почав діяти. Ми почувалися королями колосального спокою. Ми були повелителями – ми пустили паростки з небуття в існування! І тепер існування поволі змушувало нас до дії. У самій нашій природі була певна потреба, що вимагала вираження, і після першого ж сильного взаємопроникнення між нашими індивідуальностями ми досягли рівнодійної гармонії усіх сил, з яких склалися.

У певному сенсі наше блаженство було таким величезним, що ми просто не могли його витримати; і ми непомітно з'їхали до усвідомлення, що цю невимовну містерію слід виразити за допомогою ритуальних дій.

Але усе це відбувалося на величезній відстані від реальності. Прихований ланцюжок інтерпретації пов'язував істину з очевидним, банальним фактом, що саме зараз найкращий час для прогулянки на Монмартр і продовження ночі там.

Ми одяглися, щоб вийти на вулицю, мабуть, з таким відчуттям, як новоспечений єпископ уперше вбирає на себе своє облачення.

Але хто б нас тоді не побачив, він би не зрозумів і навіть не підозрював про таке. Вбираючись, ми сміялися, співали й обмінювалися веселими дурницями.

Коли ми спускалися сходами, то почувалися, мов боги, що сходять на землю, незрівнянно вищі за смертних.

Під кокаїном ми помітили, що люди досить дивно посміхаються. Видно, наш ентузіазм був помітний. Нас навіть трохи дратувало, що вони рухаються в іншому темпі; та це було зовсім інакше. Постійно присутнє відчуття власної зверхності над рештою людства. Немає слів, які б могли описати нашу величність. Наші власні голоси звучали дуже, дуже віддалено. Ми були абсолютно переконані, що порт'є чітко усвідомлює, що таксі потрібне самим Юпітеру з Юноною.

Ми навіть не сумнівалися, що водій керує колісницею Сонця і знає про це.

– Ця штука просто чудесна, – сказав я до Лу, коли ми минали Триумфальну арку. – Не знаю, що ти мала на увазі, коли казала, що на тебе не подіяло. Ти ж неймовірно прекрасна!

– Звичайно прекрасна, – засміялася Лу. – Уся слава доньки короля всередині; одежа її гаптована золотом, і вона підставляє своє лице для поцілунку, як комета, що прокладає свій шлях до Сонця. Ти не знав, що я королівська донька? – вона засміялася з такою спокусливою величністю, що щось у мене всередині майже знепритомніло від захвату.

– Почекай, Кокі, – прощобетала вона. – Все в порядку. Ти зловив мене, а я тебе, а ще я – твоя маленька дружина.

Я мало не подер оббивку таксі. Я відчув себе велетнем. Гаргантюа був пігмеем порівняно зі мною. Я відчув непереборне бажання розтрити щось на друзки й аж розгубився, бо це Лу я хотів розтрити і в той же час вона була найкоштовнішою та найделікатнішою порцеляною часів династії Мін чи як там в біса називали цю епоху.

Найтендітніша, найвитонченіша краса! Доторкнутися до неї означало осквернити її. У мене раптом виникло нудотне відчуття бруталності шлюбу.

Тоді я ще не здогадувався, що раптова різка зміна почуття була спричинена таємничим провісником фізіологічного впливу героїну, що вбиває кохання. Без сумніву, інші збуджувачі, як алкоголь, гашиш і кокаїн, не заважають Купідонові. Деструктивний ефект може бути лише від твоєї реакції. Винен, так би мовити, тому, що втік від констебля.

Але так звані філософські наркотики, головні приклади яких – морфій і героїн, налаштовані вороже до активних емоцій та емоційної активності. Нормальні людські почуття перетворюються на те, що збоку схоже на їхній духовний еквівалент. Звичайне добре почуття стає універсальною доброзичливістю, безконечно толерантною філантропією, оскільки моральний код втратив своє значення. У душі роздувається пиха, більша за сатанинську. Як казав Бодлер: «Хіба не ти – велична зневага, робиш душу такою доброю?»

Поки ми їхали на Монмартр у напрямку Сакрекер, ми не промовили ні слова, занурившись у блаженний спокій. Ви повинні зрозуміти, що ми і так були збуджені до найвищої межі. Завданням героїну було підтримувати цей стан.

Замість того щоб здійнятися в небо, пристрасно б'ючи вогняними крильми, ми ширяли у безмежних просторах всесвітнього ефіру, час від часу прикладаючись до нових доз пухкого тьмяного порошку. Ми робили це без жадібності, без поспіху і навіть без бажання. Відчуття нескінченної сили, що може дозволити собі нескінченну неквапливість. Воля, здається, зникла геть. Ми рухалися без особливої мети, просто тому, що так потребувала наша природа. Наше блаженство з кожною хвилиною ставало дедалі цілковитішим.

З кокаїном ти дійсно стаєш повелителем усього – але усе має для тебе велике значення.

З героїном відчуття повелителя збільшується до такого рівня, що вже нічого не має значення. Немає навіть небажання продовжувати чимось займатись, що й підтримує курця опіуму у бездіяльному стані. Тіло залишається наодинці з собою, і тебе не цікавить його природна життєдіяльність.

Знову ж таки, незважаючи на усвідомлення нескінченності, ми водночас зберігали відмінне почуття міри стосовно звичайних буденних справ.

Розділ 5

Героїнова героїня

Я попросив зупинити таксі на площі Тертр. Ми хотіли пройтися уздовж пагорба і дозволити собі звідти поблукати очима по Парижу.

Ніч була чудова. Ніде, крім Парижа, ти не зможеш насолодитися цією ніжною солодкою тишею; сухе, тепле, легке повітря, це зовсім не те, що ти маєш в Англії.

Із Сени навівав дуже ніжний вітерець, якому наша уява любить приписувати пахощі півдня. Сам Париж був невиразною тьмяною плямою синюватого кольору, над якою виднілися Пантеон і Ейфелева вежа. Вони виглядали як символи історії розвитку людства – шляхетне, монументальне минуле і механічне ефективне майбутнє.

Я зачаровано прихилився до парапету. Лу обійняла мене за шию рукою. Ми завмерли і не рухалися, що я аж міг відчувати тихе биття її пульсу.

– Ти дивися! Пендрагон!

Незважаючи на свою несподіваність, голос був низьким і приємним. Я обернувся.

Якби мене спитали, без сумніву, я б точно відповів, що мене страшенно обурює, коли мене турбують; і ось тебе раптово, неприємно турбують, але це мене зовсім не обурило. Чоловік, голос якого ми почули, спробував посміхнутися до мене. Я впізнав його одразу, хоча ми й не бачилися відтоді, як разом ходили до школи. Його звали Елгін Фекліз. Він учився в шостому математичному, а я – у молодших класах.

Під час мого третього навчального року він став старостою, він навіть отримав стипендію в Оксфорді – неабияке досягнення. Потім без жодного попередження зник зі школи. Причину знали буквально кілька людей, але вдавали, що нічого не знають. Утім, він так і не пішов до Оксфорда.

Відтоді я чув про нього тільки одного разу. Це було у клубі. Його ім'я згадали у розмові про якісь неясні чутки про якусь нечесну фінансову аферу. Мені досить туманно запам'яталося, що ця історія має якийсь стосунок до випадку у школі. Він був не з тих хлопців, яких могли вигнати зі школи за якусь звичайну дрібницю. Тут неодмінно був причетний його гострий розум. Правду кажучи, він був для мене свого роду героєм у школі. Усіма якостями, якими я захоплювався і яких мені бракувало, він володів повною мірою.

Ми були не дуже знайомі, але його тодішнє зникнення шокувало мене. Чомусь воно закарбувалося у моїй пам'яті, в той час як багато інших важливих речей не залишили там і сліду.

Він майже не змінився, відколи я бачив його востаннє. Середнього зросту, з видовженим і досить вузьким обличчям. Було щось церковне у його виразі. Він мав невеликі сірі очі й постійно ними кліпав. Великий і закручений ніс, як у Веллінгтона; губи тонкі й напружені; свіжа шкіра зі здоровим рум'янцем. У нього ще не з'явилося жодної, анінайменшої зморшки.

У Фекліза збереглася звичка постійно нервово тупцювати на місці, яка так вирізняла його ще в школі серед хлопців. Можна сказати, ніби він постійно наготові, в очікуванні, що от-от щось має статися, і все ж не скажеш, що він виглядав якось недобре. Він мав дуже впевнений вигляд.

Поки я все це згадував, він потис мені руку і вже почав щось там теревенити про давні часи.

– До речі, я чув, що ти тепер сер Пітер, – сказав він. – Вітаю. Я завжди вірив у тебе.

– Мені здається, ми вже бачилися з вами, – перебила Лу. – Авжеж, це ж пан Фекліз.

– О, так. Я вас добре пам'ятаю. Міс Лейлгем, якщо я не помиляюся?

– Будь ласка, давайте забудемо про минуле, – Лу посміхнулася і взяла мене за руку.

Не знаю, чому, але мені було ніяково пояснювати, що ми з Лу одружені.

Фекліз протарабанив стандартний набір привітань і запитав:

– Дозвольте представити мадемуазель Аїд Ламуро?

Дівчина, що стояла коло нього, посміхнулася і кивнула головою.

Аїд Ламуро була яскравою брюнеткою з блискучою посмішкою і очима з зіницями, як вістря голок. Вона виглядала як суцільна невідповідність. Губи і ніс натякали, що тут не обійшлося без слідів семітської крові, але клиноподібний обрис обличчя говорив про предків зовсім протилежного роду. Вона мала запалі щоки, а «воронячі лапки» псували кутики її очей. Темно-пурпурові повіки натякали про пристрасне захоплення плотськими утіхами. При густому й пишному волоссі брів майже не було. Замість них вона намалювала олівцем тоненькі чорні дуги. Вона мала надто яскравий макіяж. Вбрана у вільну й досить зухвалу сукню синього кольору зі срібними блискітками, підперезану жовтим з чорними плямами поясом. Зверху вона накинула чорну мереживну хустину, прикрашену яскраво-червоними китичками. Її руки були худі, як у смерті, а гачкуваті пальці з величезними персями із сапфірами і діамантами виглядали дещо непристойно.

Її поведінка була схожа на жваву розслабленість. Здавалося, що її завжди треба підштовхувати до дії, але тільки-но перший поштовх минув, як вона знову глибоко занурюється у свої думки.

Люб'язність на її обличчі була очевидно удаваною; але і я, і Лу, коли тиснули руки, помітили витончену і загадкову симпатію, яка залишила за собою пляму невимовного зла.

Я був упевнений, що Фекліз прекрасно розумів цей, не виражений словами контакт, і, так чи інакше, це його страшенно тішить. Його манера поведінки стала особливо улесливою і шанобливою, і я відчув, що він бере ініціативу на себе:

– Чи можу я насмілитися запропонувати вам і леді Пендрагон повечеряти разом з нами у «Петіт Савояр»?

Аїд взяла мене попідруч, а Лу пішла вперед з Феклізом.

– Ми й самі туди збиралися, – сказала вона йому, – а з друзями взагалі чудово. Я так бачу – ви доволі давній друг мого чоловіка.

Він почав розповідати про стару школу. Та ніби випадково відзвітував про обставини, що призвели до його виключення.

– Розумієте, мій старий був у місті, – почувися його слова, – і десь на Ломбард-стрит розгубив усі свої статки (тут він штучно хихотнув), а де, так і не знайшов, тож це був кінець моєї академічній кар'єрі. Він переконав старого Розенбаума, банкіра, що у мене є фінансові таланти, і влаштував мене на роботу особистим секретарем. Я потрапив як риба в воду, і відтоді мої справи йдуть чудово. Але Лондон не те місце, якщо ти маєш справжні амбіції. Там немає де розвернутися. Для цього – або Париж або Нью-Йорк; щиро ваш, Елгін Фекліз.

Не знаю чому, але я не повірив жодному слову цієї історії; не повірив. Героїн працював чудово. Я не мав анінайменшого бажання говорити з Аїд. Вона аналогічним чином не звертала на мене уваги і не промовила ні слова.

Лу була у тому ж стані. Певно, вона слухала, що говорить Фекліз, але ніяк не реагувала і зберігала повну відчуженість. Уся ця сцена тривала менше трьох хвилин. Ми дійшли до «Петіт Савояр», зайшли і зайняли свої місця.

Здається, патрон дуже добре знав наших друзів. Він зустрічав їх з особливою французькою метушливістю. Ми сіли біля вікна.

Ресторан нависав над крутими схилами Монмартра, як фортеця на недоступній скелі. Ми замовили вечерю. Фекліз зробив це із завзяттям і обізнаністю, всі решта з цілковитою байдужістю. Я подивився на Лу. Я ніколи не бачив цю жінку раніше. Вона була мені зовсім байдужа. Раптом я сильно захотів напиться води. Я не міг зробити зусилля і налити собі склянку. Мені було важко покликати офіціанта, але, мабуть, я все ж промовив «вода», бо Аїд наповнила мій келих. Посмішка промайнула її обличчям. Вона вперше проявила якусь ознаку життя. Навіть рукостискання було скоріше механічним рефлексом, ніж свідомою дією. Було щось зловісне і тривожне у її міміці. Виглядало так, ніби вона відчуває післясмак якоїсь бридкої гіркоти.

Я подивився на Лу. Я помітив, що вона змінилася на обличчі і виглядала смертельно нездоровою. Мені було абсолютно байдуже. Цікавий цикл думок із цього приводу пробіг у моїй голові. Я пам'ятав, що пристрасно кохав її; водночас її ніби й не було. Моя байдужість була джерелом чогось такого, що я б назвав диявольським блаженством.

Мені спало на думку, наче якийсь жарт, що, можливо, вона себе отруїла. Я явно почувався дуже недобре. Це мене теж не турбувало.

Офіціант приніс чашу з мідіями. Ми сонно їх жували. Це було частиною щоденної роботи. Ми їх смакували, бо вони мали смак; але нічого не мало значення, навіть смак. Мені здалося дуже дивним, що Аїд не їсть, а тільки вдає, що їсть, та я приписав це заклопотаності.

Мені стало набагато краще. Фекліз легко і невимушено говорив про різні неважливі речі. Ніхто не звертав на це уваги. Він, зі свого боку, не помічав якоїсь нестачі ввічливості.

Без сумніву, я був втомленим. Я подумав, що мене збадьорить Шамбертен, і перекинув кілька бокалів.

Лу з якимсь питанням в очах постійно дивилася на мене, ніби вона потребує якоїсь поради і не знає, як попросити. Це виглядало досить кумедно.

Ми почали антре. Лу несподівано підвелася. Фекліз з удаваною тривогою на обличчі поспішив за нею. Я побачив, як офіціант підхопив її за руку. Це було справді дуже кумедно. З дівчатами завжди так – вони не знають, що таке «досить».

І тоді я з приголомшливою раптовістю зрозумів, що справа не у слабкій статі. Саме вчасно вийшов з-за столу і я.

Якщо я обійду мовчанням події наступної години – це не тому, що їх було замало. По завершенні цих пригод ми знову сіли за стіл.

Ми потягували дуже старий «Арманьяк» маленькими ковточками: він збирав нас до купи. Але ми були зовсім знесилені, ніби після важкої і тривалої хвороби.

– Нема чого переживати, – сказав Фекліз, дивно посміхаючись. – Легка нерозважливість.

Я аж скривився. Це повернуло мене до царя Лама. Я ненавидів цього типа як ніколи. Він мене вже переслідує. Щоб він скис!

Лу переказала Феклізові усю цю історію, і він зізнався, що знайомий з подібними справами.

– Розумієте, дорогий сер Пітер, – сказав він, – ви не можете вживати Г так, як К, а коли понамішувати напоїв, то можна наробити купу біди. Це як все решта у житті; потрібно знати свою міру. Дуже небезпечно пересуватися з місця на місце, якщо ви працюєте з Г або М, а істи – то взагалі майже гарантована катастрофа.

Мушу визнати, що я почувався, як повний дурень. Зрештою, я вивчав медицину досить ретельно; і це вже вдруге, коли дилетант робить мені серйозне зауваження.

Утім, Лу досить бадьоро кивнула. Бренді повернув рум'янець на її щоки.

– Так, – сказала вона, – я чула про це раніше, але, знаєте, одне діло чути, а інше – пройти через це самому.

– Досвід – єдиний вчитель, – погодився Фекліз. – Усі ці речі абсолютно нормальні, але важливо одразу не поспішати, дати собі шанс навчитися і зрозуміти, як то робиться.

Увесь цей час Аїд сиділа як вкопана. Вона створювала дуже дивну атмосферу. Певна чарівність була у цій її повній відсутності чарівності.

Даруйте, будь ласка, мені цю парадоксальну манеру висловлюватися. Я маю на увазі, що вона володіла усіма рисами, які зазвичай приваблюють. У неї були залишки разючої, нехай і незвичайно дивної, вроди. Вона мала, очевидно, неабиякий багатий досвід. Вона володіла спокійною енергією, що мала б зробити її чарівною; все ж вона була повністю позбавлена того, що ми називаємо магнетизмом. Це не науковий термін – тим гірше для науки. Він описує природне явище й одне з найважливіших явищ на практиці. Усе, до чого людина має інтерес, від мюзик-холу до імперій, діє на магнетизмові й зовсім мало на чомусь іншому. А наука ігнорує його, оскільки його не можна поміряти механічними інструментами!

Уся життєва сила жінки була спрямована на якусь таємну внутрішню святиню її власної душі.

Тепер вона вперше заговорила. Єдина тема, що цікавила її у цьому широкому Всесвіті, був героїн. Її голос звучав монотонно.

Пізніше Лу поділилася зі мною, що він нагадував їй гул похоронного співу тибетських монахів, який долинає здалеку крізь невблаганний снігопад.

– Це єдина річ, що існує, – сказала вона тоном надзвичайної екстатичної незворушності. У ньому вгадувалася безконечна демонічна радість, яку ти отримуєш від свого власного смутку. Ніби вона отримує хворобливе задоволення від того, що є безнадійним, від того, що є жахливим; її насправді переповнювала якась мученицька величність.

– Не треба чекати моментальних результатів, – продовжувала вона. – Вам потрібно народитися у ньому, одружитися з ним і померти від нього, перш ніж ви зрозумієте його. Усі люди різні. Але має минути принаймні кілька місяців, поки ви позбудетеся цих дурних життєвих надокучливостей. Поки у вас є тваринні пристрасті, ви – тварина. Їсти, любити, усі ці звірячі бажання, навіть думати про

них огидно, як худоба! Дихання саме по собі є огидним, якщо ти усвідомлюєш, що ти дихаєш. Яким нестерпним було б життя людини, навіть посередньої, якби вона завжди гостро усвідомлювала процес травлення.

Вона злегка здригнулася.

– Ви читали містиків, сер Пітер? – втрутився Фекліз.

– Боюся, не читав, друже, – відповів я. – Насправді я взагалі не дуже читаю, поки не виникає потреба.

– Я захоплювався ними кілька років, – відповів він, а потім зупинився і почервонів.

Ця думка, мабуть, викликала якісь дуже неприємні спогади. Фекліз спробував приховати своє збентеження за балакучістю і почав старанно роз'яснювати догмати святої Терези, Мігеля де Молінос та кількох інших, що прославилися у цьому напрямку.

– Розумієте, головне, – нарешті підсумував він, – це теорія, що усе людське всередині нас є основною перешкодою на шляху до святості. Секрет святих у тому, що вони відкидають усе заради однієї речі, яку називають божественною непорочністю. Це не просто ті речі, які ми зазвичай називаємо гріхами чи пороками, – вони є лише елементарними формами зла, переповненого вульгарністю. Справжня складність починається тільки після того, як ви позбулися подібних речей назавжди. На шляху до святості кожний прояв тіла чи розуму є сам по собі гріхом, навіть якщо цей прояв ставить звичайне благочестя у ряд людських чеснот. Аїд говорила саме про таку ідею.

Вона спокійно кивнула.

– Я й гадки не мала, – сказала вона, – що цими людьми керує такий глибокий сенс. Я завжди думала, що вони заплуталися у релігійних ідеях. Тепер я розумію. Так, це життя святого, якщо вже потрібно говорити мовою моралі, без чого, мені здається, ви, англійці, не можете обійтися. Я відчуваю, що будь-який контакт, навіть із собою, забруднює мене. Я була королевою грішників у свій час, в англійському розумінні цього слова. Тепер я забула, що таке любов, окрім слабкого відчуття нудоти, коли вона потрапляє в поле мого зору. Я майже не ім – тільки звірі, що постійно носяться як оскаженілі, потребують тричі на день

поісти. Я майже не розмовляю – слова такі марні, і жодне з них не є правдивим. Ще не винайшли такої мови, з моєї точки зору. Життя людини чи життя героїну? Я спробувала обидва: і не жалкую, що обрала те, що обрала.

Я сказав щось про те, що героїн вкорочує життя. Бліда посмішка промайнула її запалими щоками. Цей холодний блиск мав щось жахливе у собі. Ми аж замовкли.

Вона подивилася на свої руки. Вперше я з неабияким здивуванням помітив, що вони були надзвичайно брудні. Вона прокоментувала свою посмішку.

– Звичайно, якщо ви міряєте час роками, то, скоріше за все, ви маєте рацію. Але який стосунок обрахунки астрономів мають до життя душі? До того, як я почала вживати героїн, роки змінювали один одного й нічого важливого не ставалося. Це було схоже на дитину, що малює каракулі у бухгалтерській книзі. Тепер, коли я увійшла в героїнове життя, хвилина чи година – не знаю, що з них, та й мені байдуже – містить у собі більше справжнього життя, ніж будь-який п'ятирічний період у часи до мого переродження. Ви говорите про смерть. Чом би й ні? Це абсолютно нормально для вас. Ви – тварини – мусите померти, і ви знаєте про це. Але я далеко не впевнена, що коли-небудь помру; і мені байдужа ця думка, як мені байдужа будь-яка інша з ваших мавпячих думок.

Вона знову замовкла, відкинулася назад і заплющила очі.

Я не претендую на звання якогось філософа, але було цілком очевидно, з точки зору найпростішого здорового глузду, що її позиція була твердою і неприступною, якби хтось хотів її похитнути. Як каже Г. Честертон: «З вибором душі не посперечаєшся».

Часто сперечаються, що людина насправді загубила здатність бути щасливою – характерну рису її менших братів, коли набула самоусвідомлення. Саме про це говорить легенда «Гріхопадіння». Ми стали схожими на богів, пізнали добро і зло, але платимо за це щоденною важкою працею, а «в його очах передчуття смерті».

Фекліз вловив мою думку. Він зацитував, повільно наголошуючи слова:

«Одежа – витканий глум,

Посіяв, та не пожав,

Життя обгортає сум,

Прокинувся, знову заспав».

Думка величного вікторіанця, здається, остудила його. Він скинув із себе депресію, закурюючи цигарку і добряче прикладаючись до склянки з бренді.

– Аїд, – сказав він з удаваною легкістю, – живе у блуді гріховному з особою на ім'я Барух де Еспіноза. Здається, Шопенгауер назвав його «Der Gottbetrunkene Mann».

– Сп'янілий від Бога чоловік, – ледь чутно прошепотіла Лу, кинувши сонний погляд на Аїд з-під важких і посинілих від набряклих вен повік.

– Так, – продовжував Фекліз. – Вона завжди носить з собою одну з його книжок. Вона засинає під його слова, а коли розплющує очі, її погляд одразу падає на сторінку.

Він говорив і стукав по столі. Його швидка інтуїція зразу вхопила, що ця дивна пригода непокоїла нас. Він покликав офіціанта, потираючи великий і вказівний пальці. Той зрозумів жест як прохання принести рахунок і пішов по нього.

– Дозвольте мені відвезти вас і сера Пітера назад до готелю, – сказав Фекліз до Лу. – Ви пережили досить важкий день. Я прописую добре відпочити. Доза Г дуже придатна, щоб зранку підняти себе з ліжка, але, заради Бога, не женіть коней. Малюсінька доза, а потім потрошки коксу, коли відчуєте, що час вставати. До обіду ви будете почуватися як пара немовлят.

Він розрахувався, і ми вийшли на вулицю. Як на замовлення, навпроти дверей щойно під'їхало таксі і висадило якусь компанію. Тож ми доїхали додому без жодних проблем.

Лу і я почувалися абсолютно виснаженими. Вона лежала у мене на грудях і тримала мене за руку. Я відчув, що моя сила повертається, коли виникла потреба підтримати її слабкість. Із цієї темної вітряної порожнечі заново виростала наша любов. Я відчув, що цілком позбувся усіх пристрастей; і у цій люстрації ми були похрещені знову, похрещені в ім'я Любові.

Незважаючи на те, що природа зробила все можливе, щоб позбутися надлишку отрути, яку ми вжили, залишковий ефект давався взнаки. Ми приїхали до готелю дуже втомлені, втім, як щось саме собою зрозуміле, ми наполягли, щоб Фекліз і Аїд піднялися до нас на останній келишок. Але ми вже насилу стримували злипання очей – і щойно вони нас покинули, ми з усіх ніг кинулись до нашого ліжка під ковдру.

Навряд чи потрібно розповідати моїм одруженим друзям, що у попередні ночі процес вкладання був детально відпрацьованим ритуалом. Але цього разу то була лише спроба побити рекорд швидкості. Не пізніше, ніж за п'ять хвилин як Фекліз і Аїд пішли, світло згасло.

Я уявляв, що маю заснути миттєво. Насправді минув якийсь час, поки я зрозумів, що так не сталося. Я був у стані анестезії, який важко відрізнити від сну. Насправді якщо почати шукати визначення і намагатися пояснити різницю, чим далі заходиш, тим більш нечіткою стає розбіжність.

Утім, очі у мене, без сумніву, були розплющені; і я лежав на спині, хоч я ніколи не сплю інакше, як на правому боці або, як це не дивно, у сидячому положенні. І поки я так лежав, думки ставали дедалі осмисленішими.

Знаєте, як непомітно щезають думки, коли ти засинаєш. Що ж, тут вони з'являлися замість того, щоб щезати.

Я виявив, що сила волі у фізичному плані практично зникла. Так ніби бажання говорити чи рухатися стало неможливим. Я занурився в океан надзвичайного спокою. Розум був дуже активним, але активним лише в певних межах. Я, здається, не міг направляти потік своїх думок.

За звичайних обставин цей факт украй би мене роздратував. Але зараз він лише викликав цікавість.

Я спробував, у вигляді експерименту, зафіксувати свої думки на чомусь конкретному. Технічно я міг це зробити, але водночас усвідомлював, що не варто докладати зусиль. Також я зауважив, що усі думки були однаково приемними.

Цікавість підштовхувала мене зосередитися на ідеях, які зазвичай є джерелом роздратування і занепокоєння. Це було зовсім не складно, але гіркоти більше не

було.

Я перебирав у пам'яті випадки з минулого, які, завдяки цьому особливому розумовому процесу, що захищає тебе від роздратування, вже майже забув.

Я виявив, що втрата пам'яті була уявною, а не реальною. Я відновив кожнісіньку деталь до найдрібніших подробиць. Але найбільш прикрі й образливі моменти більше не мали для мене жодного значення. Я згадував їх з такою ж насолодою, з якою читаєш меланхолійну казочку. Я б сказав навіть більше, що неприємним інцидентам я надавав перевагу над усіма решта.

Причина, я думаю, у тому, що вони залишають глибший слід у свідомості. Наші душі вигадали розум, так би мовити, з метою реєстрації свідомих переживань, і тому чим глибше переживання, тим краще розум здійснює наміри наших душ.

– Forsitan haec olim meminisse juvabit[4 - Можливо, і про це колись буде приємно згадати (лат.)], – говорить Еней у Вергілія, перелічуючи свої тяжкі випробування. (Дивно! Між іншим, відтоді як закінчив школу, я лише кілька разів згадував латинські вирази. Наркотики, як старість, геть здирають твої недавні спогади і залишають лише давно забуті ідеї.)

Інстинкт, який сидить у нас найглибше, це наша жадоба до нових переживань. І тому спроби утопіс-тів перетворити життя на приємну рутину завжди пробуджують у людській душі підсвідомий протест.

Саме зростання добробуту у вікторіанську епоху спричинило Велику Війну. Це була реакція школяра, у якого забрали пригоди.

Цей дивний стан розуму мав одну незмінну властивість: потік думок протікав крізь мій мозок, як широка непереборна ріка. Я відчував, що ніщо не зможе його зупинити чи навіть хоч якось змінити його напрямок. Моя свідомість мала щось від нерухокої зірки, яка здійснює свій шлях у просторі на правах своєї неминучої приреченості. І той потік ніс мене від одного набору думок до іншого, повільно і без напруження; це було схоже на затихаючу симфонію, яка містила в собі усі можливі спогади, що непомітно змінювали один одного без найменшого натяку на брак милозвучності.

Я цілком усвідомлював плин часу, тому що десь далеко бив церковний годинник, з величезними інтервалами між ударами. Тож я знав, що не сплю вже цілу ніч. Крізь відчинені французькі вікна на балконі заявляв про себе світанок.

Минули століття, довгі століття, і церковні дзвони оголосили про ранкову месу; поступово моя думка стала повільнішою, туманнішою; активне задоволення стало пасивним. Потрошку моїми видіннями поповзли тіні, а потім я більше не пам'ятаю.

Розділ 6

Яскравий блиск снігу

Я прокинувся і побачив Лу, повністю вбрану. Вона сиділа на краечку мого ліжка. Лу тримала мене за руку, а її лице, мов бліда квітка, нахилилося над моїм. Вона побачила, що я вже не сплю, і її уста з вишуканою ніжністю спустились до моїх. Її губи були м'якими та пружними: поцілунок повернув мене до життя.

Вона була надзвичайно блідою, а її рухи були млявими та слабкими. Я усвідомив, що й сам геть знесилений.

– Я так і не заснула, – сказала вона, – після того, як, здавалося, дуже довго намагалася взяти себе в руки. Мій мозок продовжував працювати як навіжений – я чудово провела час – просто першокласно! Я не могла піднятися, поки не згадала, що цей Фекліз казав про лікування похмілля. Тож я скотилася з ліжка, підповзла до Г, зовсім трішки нюхнула і сиділа на підлозі, поки він не подіяв. Це суперова штука, коли добре знаєш, що до чого. Він підняв мене за хвилину. Тож я прийняла ванну і вбрала оце на себе. Я все ще не відійшла. Знаєш, ми вчора перестаралися, правда, Кокі?

– Ще б пак, – сказав я слабким голосом. – Я радий, що у мене є медсестра.

– Саме так, – сказала вона з дивною усмішкою. – Час приймати ліки, Ваша Величносте.

Вона підійшла до письмового столу і принесла мені дозу героїну. Ефект був дивовижний! Я почувався так, ніби не можу поворухнути жодним м'язом, ніби тріснули пружини усіх моїх нервів. Та одна маленька понюшка всього за дві хвилини повністю відновила мої сили.

Утім, навряд чи у цьому була хоч частка радості. Я повернувся до свого нормального стану, а не до того, що можна назвати доброю формою. Я чудово міг упоратися з усім, чим потрібно, але думка про те, що треба це робити, зовсім не тішила. Я подумав, що ванна і душ приведуть мене в порядок; і, безперечно, я почувався вже зовсім іншою людиною, коли вдягався.

Коли я повернувся до вітальні, то побачив, що Лу граційно танцює навколо столу. Вона накинулася на мене, як розлючений звір; штовхнула мене на канапу і сіла коло мене на коліна. Поки я лежав, вона обсипала мене пристрасними поцілунками.

Вона знала, що я не в стані відповісти на них.

– Вам усе ще потрібна ваша медсестра, – вона весело розсміялася, очі блищали, зуби світилися і ніздрі роздувалися від збудження. Я побачив на одному з кінчиків її чудових закручених локонів блиск кристалу, дуже мені знайомий.

Вона потрапила у снігову заметіль!

Моя підступна крива посмішка говорила їй, що я добре знаю цю гру.

– Так, – схвильовано сказала вона, – тепер я знаю, як це робиться. Ти збираєшся докупити за допомогою Г, а потім розганяєш тарантайку за допомогою К. Давай вмикай щеплення.

Її рука тремтіла від хвилювання. Але на зворотному боці мерехтіла крихітна купка блискучого снігу.

Я втягнув її з ледве стримуваним захватом. Я знав: це лише питання кількох секунд, перш ніж це божевільне і піднесене сп'яніння заразить і мене.

Хто це сказав, що потрібно лише насипати солі на хвіст пташки, і тоді її легко зловити? Мабуть, цей тип думав, що він розбирається у справі, але він усе не так зрозумів. Все, що вам потрібно, – посипати снігом свій власний ніс, а тоді без проблем можете ловити пташку.

Що той Метерлінк знав про цього дурного старого Синього Птаха?

Щастя сховане у тобі самому, а кокаїн допомагає відкопати його.

Тільки, прошу вас, не забувайте про звичайну розважливість, якщо ви не проти такого терміна. Потрібно трішки здорового глузду, обережності, добре подумати. Якими б голодними ви не були, ви ж не з'їсте одразу десяток смажених волів брошет. *Natura non facit saltum*[5 - Природа не робить стрибків (лат.)].

Це лише питання розумного застосування своїх знань. Ми з'ясували, як завести машину, і жодна причина у світі не могла завадити нам полетіти звідси до Каламазу.

Тому я зробив три маленькі понюшки з розумними інтервалами і знову був готовий до роботи.

Я ганявся за Лу по всьому номеру; і, дозволю собі зауважити, ми при цьому поперекидали трохи меблів, але це не має значення, бо нам не потрібно було ставити їх на місце.

Важливо те, що я все-таки спіймав Лу, і невдовзі ми зовсім видихалися, а потім, чорт забирай, саме коли я хотів тихенько покурити люльку перед обідом, задзвонив телефон, і порт'є спитав, чи ми вдома для пана Елгіна Фекліза.

Що ж, я вже казав раніше, що цей чоловік не був аж настільки мені цікавий. Як правильно зауважив Стівенсон, якби він був єдиною ниточкою, що зв'язує з домом, гадаю, більшість із нас обрала б подорож за кордон. Але минулої ночі він вів свою гру досить чесно; і чорт забирай, немає меншої дрібниці, як запросити хлопця пообідати. До того ж він напевне знає ще кілька прийомчиків у нашій справі. Я не з тих самовпевнених хлопців, що вважають, коли ти дістав один маленький клаптик знань, то вже вичерпав джерело мудрості до дна.

Тож я сказав: «Спитайте, чи не був би він такий ласкавий піднятися сюди до нас».

Лу полетіла в іншу кімнату поправити зачіску, обличчя й усі ці речі, що жінкам завжди треба приводити в порядок; і тут заходить пан Фекліз із найвишуканішими манерами та зовнішнім виглядом, що я коли-небудь бачив у людських істот, а з кінчика його язика злітає ціла низка турботливих запитань та вибачень.

Він сказав, що не посмів би дзвонити і турбувати нас так скоро після цього делікатного випадку, якби не був упевнений, що не залишив свій портсигар, який дуже цінує, бо його подарувала тітка Софронія.

Ну, значить, він був просто на столі, чи скоріше під столом, оскільки стіл був перевернутий. Коли ми знову поставили стіл на ніжки, ми побачили, що портсигар лежить під ним, а отже, він мав бути на столі, перш ніж ми його перекинули.

Фекліз щиро розсміявся над кумедністю інциденту. Мабуть, по-своєму це було смішно. З іншого боку, не думаю, що це вже така важлива річ, щоб звертати на неї увагу. Втім, чоловікові потрібно мати свій портсигар, і зрештою, якщо ви бачите перекинутий вгору ногами стіл, не дуже добре вдавати, що ви цього не помітили. А в цілому, ймовірно, найкращий спосіб обійти цей інцидент – перетворити його на милий жарт.

Мушу зазначити, що Фекліз продемонстрував бездоганний такт справжнього джентльмена, уникаючи будь-яких прямих натяків на обставини, що викликали ті обставини, які завдячують обставинам, які породили обставини, які було так важко не помітити.

Що ж, цей чоловік минулого вечора був бездоганно люб'язним. Він допоміг Лу у тій справі пройти через найгірше, дотримуючись при цьому вишуканого смаку, тоді як її природний захисник, тобто я, фізично не міг застосувати необхідні як-іх-там-називають.

Ну і звичайно, за тієї ситуації, що склалася, скоріше я б хотів бачити Фекліза у місці, про яке сучасне християнство вирішило забути. Втім, найменше, що я міг зробити, це запросити його на обід. Але поки я вирішував, як виразити цей

гречний порив словами, до кімнати запливла Лу, схожа на янгола, що спускається з небес.

Вона підійшла прямо до Фекліза, рішуче поцілувала його просто перед моїми очима та почала вмовляти його залишитися й пообідати з нами. Просто взяла і зірвала з язика мої слова.

Але, повинен зізнатися, я хотів залишитися з Лу наодинці – не лише в ту хвилину, а на все життя; і я був страшенно радий, коли почув, що Фекліз каже:

– О, правда, це дуже мило з вашого боку, леді Пендрагон, і, сподіваюся, ви знову запросите мене іншим разом, але я маю пообідати сьогодні з двома хлопцями з біржі. Ми плануємо повернути грандіозну операцію. Сер Пітер уже і так має більше грошей, ніж поняття, що з ними робити, інакше я був би дуже радий втягнути його у цю справу на початковій стадії.

Що ж, це дуже добре бути мільйонером і все таке. Але одна річ – бути неодруженим чоловіком, що кружляє по Лондону, абсолютно щасливий мати сигару за шилінг і крісло в партері «Вікторія Палас», і зовсім інша річ – медовий місяць з дівчиною, яку найближчі друзі називають Шалена Лу.

Фекліз не знав, що я за два тижні протринькав більше як третину свого річного доходу. Та, звичайно, я не міг розповісти чоловікові, яка у мене ситуація. Ми, Пендрагони, – доволі горда братія, особливо відтоді, як сер Томас Мелорі згадав про нас у своєму описі часів Генріха VIII. Ми завжди були трішечки вищими за себе самих. Ось у якому місці моему бідному старому татові поїхав дах.

Утім, мені тільки залишалося попросити чоловіка вибрати найближчу дату, коли б ми могли навідатися до «Пайар» і рознести його на друзки.

На мою думку, «Пайар» – найкращий ресторан у Парижі, що скажете?

Тут з'являється маленький червоний кишеньковий записничок, і ось пан Фекліз змочує губами свій олівець, тоді нахилиє голову, спочатку на один бік, а потім на другий.

– Чортівий Париж! – врешті вимовив він. – Людину просто збивають з ніг ці світські обов’язки. Немає нічого вільного цілий тиждень.

І тут якраз задзвонив телефон. Лу зробила два кроки до апарата.

– О, це вас, пане Фекліз, – сказала вона. – Однак хіба хтось знає, що ви тут?

Він видав дивний смішок.

– Це саме те, що я вам говорив, леді Пендрагон, – зауважив він, підходячи до приймача. – Я дуже потрібна людина. Мене всі шукають, окрім поліції, – захихотів він. – І вони можуть вийти на мене тепер у будь-яку хвилину, бог його знає.

Враз, як тільки він почав говорити по телефону, то зробився серйозним.

– О, так, – мовив він у слухавку. – Справді, дуже прикро. Де? О четвертій? Добре, я там буду.

Він поклав слухавку. Увесь аж просяяв, повернувся до нас і простягнув руки.

– Мої дорогі друзі, – сказав він. – Це Боже провидіння, не інакше. Мій обід скасовано. Якщо ваше запрошення ще в силі, я буду найщасливішою людиною в Європі.

Ну, звісно, у Європі не може бути двох таких людей. Мені було вкрай нудно. Але нічого не залишалось, окрім як висловити скажену радість.

Лу щиро втішилася, від чого мені радісніше не стало. Вона спалахнула і почала швидко сонату.

– Давайте обідати тут, – сказала вона. – Тут інтимніше. Я терпіти не можу істи публічно. Я хочу танцювати, коли міняють страви.

Вона побігла дзвонити до головного офіціанта, а я дав Феклізові цигарку, нарікаючи на себе, що не подбав наперед і не підмішав до тютюну заряд тринітротолуолу.

Лу емоційно сперечалася з головним офіціантом. Вона перемогла за очками в кінці шостого раунду. За півгодини ми вже їли чорну ікру.

Не розумію, чому всі мають радіти чорній ікрі; втім, немає сенсу намагатися перешкоджати курсові, який тримає цивілізація. Я її їв; і якщо завтра обставини будуть такими ж, я знову це зроблю.

Кажучи безсмертними словами Браунінга: «Ти збрехала, Д'Ормее, та я не засмучений». Більше того, це був незвичайний обід, важливий для майбутнього.

Це був безумовний успіх від самого початку. Ми були у своїй найкращій формі. Фекліз говорив вільно і невимушено, з легкістю шампанського. Він розповідав про себе і про свою дивовижну удачу у фінансових справах, але ні разу не зупинявся досить довго на конкретному сюжеті, щоб справити певне враження чи, якщо можна так сказати, дозволити коментар. Він пересипав свої розповіді найсмішнішими анекдотами і під кінець обіду перепросив за надмірне захоплення фінансовою операцією, до якої готувався останнім часом.

– Боюся, я буквально одержимий нею, – сказав він. – Та, знаєте, ця справа може суттєво покращити мій стан чи, скоріше, мої перспективи на майбутнє. На жаль, я не мільйонер, як ви, старий друже. Мої справи йшли дуже добре, але чомусь як прийшло, так і пішло. Та все ж я нашкріб двадцять тисяч для купівлі однієї восьмої частки у нафтовому проекті, про який я розповідав.

– Ні, – вставила Лу, – ви не розповідали нам про цей проект.

– Я впевнений, що розповідав, – засміявся Фекліз у відповідь. – Він міцно засів мені в голову, особливо після того, як скасували той обід. Розумієте, мені потрібно ще п'ять тисяч, і я збирався їх добути у цих хлопців. Єдина складність у тому, що я не можу позичити ці гроші просто так, під чесне слово, правда?! І я не хочу, щоб ці хлопці були повністю в курсі справи – вони просто заберуть усе собі. До речі, це нагадало мені одну дуже класну штуку, яку мені розповідали... – і він протріскотів дивовижну історію, яка не мала жодного стосунку до того, про що ми щойно говорили.

Я навіть не слухав, що там було. Мій мозок, з шампанським поверх усього іншого, працював дуже швидко. Його балаканина нагадала мені, що сьогодні або завтра я маю запросити телеграфом ще одну тисячу. Мене пройняло сильне підсвідоме

роздратування. Чоловік так легко говорив про справи на мільйони, що я не зміг не визнати, що, за сучасними стандартами, я насправді дуже бідний. П'ять або шість тисяч на рік і, можливо, ще півтори тисячі від ренти, що дає маєток Барлі Грандж, а ще цей чортовий податок на прибуток і подібне. Направду, я недалеко втік від жебрака, а тут ще треба брати до уваги Лу.

Я завжди думав про коштовності, що це вульгарно. Перстень з печаткою і заціпка до краватки – для чоловіка, а для жінки – кілька дуже скромних вишуканих дрібничок – це максимум.

Утім, Лу була зовсім іншою. Вона могла вбрати на себе цього добра скільки завгодно й розкішно його носити. Вчора ввечері я купив їй пару сережок у «Картье» – низка з трьох діамантів з дивовижним біло-синім кулоном у формі грушки. Коли вона іла, пила і говорила, вони злегка, у найвишуканішій манері, погойдувалися біля її шиї, і це не робило її вульгарною взагалі.

Я усвідомив, що як одруженому чоловікові моїм обов'язком було купити їй те перлове намисто з великою чорною перлиною посередині, а ще той перстень зі смарагдовим каменем. Як неймовірно вони б пасували до її волосся! І, звичайно, потім, коли ми повернемося до Англії, її потрібно представити при Дворі. Не те щоб ми, Пендрагони, не вважали це трішки принизливим – але це означає, що звичайно ж треба тіару.

А кравці, що шують сукні, ви ж знаєте, які вони! Просто кінця і краю немає речам, які цивілізований чоловік повинен мати, коли він одружився! І тут я, з усіх боків, як не подивись, кандидат на допомогу для бездомних.

Я здригнувся і вийшов зі свого марення. Я набрався рішучості.

Лу істерично сміялася над якоюсь байкою про сліпого і свердло.

– Послухайте, Феклізе, – сказав я, – я б хотів, щоб ви трошки більше розказали про цю нафтову справу. Правду кажучи, я не такий уже багатий чоловік, як вам здається...

– Мій дорогий друже... – вимовив Фекліз.

– Насправді, я вас запевняю, – сказав я. – Звичайно, все було прекрасно, поки я молодиковав. Скромні смаки, знаєте. Але ця маленька леді – зовсім інша справа.

– Ну, звісно, – дуже серйозно відповів Фекліз. – Так, я чудово розумію. Насправді, якщо можна так сказати, це ваш обов'язок – забезпечити собі й нащадкам безтурботне майбутнє. Але з грошима, як відомо, зараз дуже туго, особливо після війни. Що на додаток з обвалом іноземних валют, зменшенням купівельної спроможності грошей і тим фактом, що усе золото сховане у Вашингтоні, робить ситуацію доволі скрутною. Та, з іншого боку, для чоловіка зі справжніми мізками це лише одна із ситуацій, що відкриває додаткові можливості. Вікторіанський розквіт добробуту зробив усіх нас заможними без нашої особливої участі у цьому.

– Так, – визнав я, – здається, блискуча позолота цінних паперів почала лущитися.

– Ну, от що, Пендрагоне, – сказав він, підсуваючи своє крісло так, щоб бачити мене під прямим кутом і постукувати своєю «Короною»[б - Марка сигари.] по тарілці, наводячи свої аргументи, – майбутнє лежить лише у двох речах, якщо йдеться про великі гроші. Перша річ – нафта, а друга – бавовна. Стосовно бавовни я нічого не можу сказати, але я даю фору будь-якому кашалоту, що коли-небудь пускав фонтани, дванадцять тисяч пунктів проти його чотирьох тисяч у питаннях нафти, і він піде голий і босий.

– Так, я розумію, – захоплено відповів я. – Звичайно, я зовсім не розбираюся у фінансах; але тому, що ви кажете, зовсім не бракує здорового глузду. І, здається, я маю свого роду нюх на такі речі.

– Дуже цікаво таке від вас почути, – відповів Фекліз, ніби сильно здивувавшись. – Я думав те ж саме. Ми знаємо, що ви маєте неабияку сміливість, а це – найнеобхідніша річ у будь-якій грі. Заробляння грошей – це найграндіозніша з усіх ігор. Ба більше, я маю інтуїтивне відчуття, що у вас для цієї справи ще й правильний склад розуму. Ви надзвичайно кмітлива людина, ще треба таких пошукати, і маєте гарну уяву. Я не маю на увазі фантазії для божевільних розваг, а добру, продуктивну міцну уяву.

За звичайних, буденних обставин я б мав зняковіти від такого прямого компліменту, який зробив чоловік, що, очевидно, в курсі всіх справ і тримається на рівних з найсвітлішими головами світу. Але у теперішньому стані я сприйняв його як абсолютно природний.

Лу розсміялася мені у вухо.

– І правильно, Кокі, дорогенький, – защебетала вона. – Ось де ти вступаєш у гру і перемагаєш. І мені дуже потрібні ті перлини, ти ж знаєш.

– Вона має рацію, – погодився Фекліз. – Коли закінчиться медовий місяць, приєднуйтесь до мене. Ми скидаємо плащі, вступаємо у гру, покажемо, чого ми варті й навіть трішки більше, а коли вийдемо з гри, то від Джона Рокфеллера і мокрого місця не залишимо.

– Ну, – сказав я, – немає кращого часу, як тепер. Я не хочу пхати носа, але якби я міг якось допомогти у тій вашій справі...

Фекліз похитав головою.

– Ні, – сказав він, – це зовсім не те. Я вкладаю в цю операцію все до копійки; але, у кращому разі, це дуже ризикова справа, і я б не хотів ризикувати, чи пролетять ваші п'ять тисяч на першій же ставці. Звичайно, результат, якщо все вдасться, буде доволі непоганий...

– Ближче до деталей, дорогенький, – вимовив я, намагаючись відчувати себе природженим бізнесменом.

– Сама собою справа доволі проста, – сказав Фекліз. – Просто потрібно скористатися можливістю на певних свердловинах, у місцині, що має назву Сітка. Перед війною все було в порядку, але, на мою думку, вони так і не були належним чином розроблені. Відтоді вони не працювали, і, можливо, знадобляться чималі гроші, щоб повернути їх знову на карту. Але це менший з нюансів. Я і мої друзі знаємо, і ніхто ще до цього не добрався, якщо застосувати технологічний процес Фельденберга до цієї нафти, що видобувають на Сітці, ми отримуємо фактично світову монополію на нафту найвищого можливого класу. Зайве говорити, що ми зможемо продавати її за нашою власною ціною.

В одну мить я побачив чудові можливості цього плану.

– Зрозуміло, зайвим буде говорити, що цю інформацію потрібно тримати за сімома замками, – продовжував Фекліз. – Якщо вона вилізе, будь-який паризький

фінансист викупить справу, перескочивши через наші голови. Я б узагалі не розповідав вам цього, якби не дві речі. Я знаю, що ви чесна людина, – це навіть не обговорюється; але насправду важливий момент у тому, як я вже казав раніше, що я певною мірою вірю в окультизм.

– О, так! – скрикнула Лу. – Тоді звичайно ж ви знаєте царя Лама.

Фекліз аж підскочив, ніби йому дали по голові. На якусь мить він зовсім утратив лице. Здавалося, що він збирався сказати кілька речей і передумав. Він став похмурий, як грозова хмара. Важко було помилитися, що це мало означати.

Я звернувся до Лу зі смішком, який, припускаю, був доволі бридким.

– Репутація нашого друга, – зауважив я, – здається, дісталася і до пана Фекліза.

– Ну, – сказав Фекліз, повертаючи самовладання з помітним зусиллям, – я взяв собі за правило нікого не засуджувати, але, правду кажучи, це вже трохи занадто. Так виглядає, ніби ви все знаєте, тому ніхто не постраждає, коли я скажу, що він страшенна падлюка.

Уся моя ненависть, усі мої ревності виринули з підсвідомості. Я відчував, що якби Лам був десь поруч, я б пристрелив його як собаку.

Мій давній шкільний приятель з'їхав з неприємної теми.

– Ви не дали мені договорити, – поскаржився він. – Я збирався сказати, що не маю особливого таланту до фінансових справ і подібних речей у звичайному розумінні, але у мене є інтуїція, що ніколи мене не підводить, – як демон Сократа, пам'ятаєте?

Я кивнув. У мене були якісь слабкі спогади про Платона.

– Ну, – вимовив Фекліз, постукуючи сигарою з виразом поважного Майстра, що закликає Ложу до порядку, – коли я зустрів вас учора, я сказав собі: краще народитися щасливим, ніж заможним, і ось переді мною чоловік, який народився щасливим.

Це була абсолютна правда. Я ніколи не міг чогось досягнути завдяки своїм здібностям, але все ж на мене, як з неба, звалилися доволі непогані статки.

– У вас є дар, Пітере, – збуджено сказав він. – Кожного разу, коли у вас не буде роботи, пропоную вам десять тисяч на рік за участь у справах у ролі талісмана.

Лу і я були страшенно схвильовані. Нам не вистачало терпіння дослухати деталі плану нашого друга. Цифри були дуже переконливими, а потенційний результат просто засліплював нас. Ми навіть не мріяли про таке багатство.

Уперше в житті я уявив, якою владою багатство наділяє людину, і також уперше я усвідомив, якими величезними є мої справжні амбіції.

Чоловік мав рацію, до того ж досить чітко сказав про мою удачу. На війні мені щастило просто неймовірно. Потім з'явився цей спадок, і Лу на додаток; і ось я зустрів давнього приятеля завдяки якійсь дивовижній випадковості, й оця чудова інвестиція. Вона – як Фекліз делікатно зауважив, не була ніякою спекуляцією, а строго кажучи – просто чекала на мене.

Ми були настільки переповнені радістю, що ледве схоплювали практичні деталі. Необхідною сумою було чотири тисячі дев'ятсот п'ятдесят фунтів стерлінгів.

Звичайно, дістати таку дрібницю було нескладно, але, як я вже казав Феклізові, це означало б продати якісь чортові папери чи ще щось, а це може забрати два-три дні. Часу було обмаль, оскільки можливість може зникнути, якщо нею не скористатися цього тижня, а сьогодні вже середа.

Тим часом Фекліз допоміг мені накидати текст телеграми до Волфа з поясненнями терміновості справи і пообіцяв прийти з усіма необхідними паперами о дев'ятій в суботу.

Ну, звичайно, він мене не підведе, але водночас є ризик прогавити шанс усього свого життя в разі якоїсь затримки, тож він збирався рухатися далі й шукати можливості знайти ці п'ять тисяч самому. В такому разі, так чи інакше, він все одно поділиться зі мною прибутками. Він хоче моєї участі у тій справі, навіть якщо йдеться лише про соверен, просто через мою удачу.

Тож він швиденько побіг від нас. Ми з Лу взяли машину і провели решту дня у Булонському лісі. Здавалося, що кокаїн загіривав з новою силою або ж підсилював дію героїну.

Ми знову були на тій фантастичній швидкості, як першої божевільної ночі. Інтенсивність була ще дивовижнішою, та вона вже так не забирала.

З одного боку, кожна година тривала долю секунди і водночас, з іншого боку, кожна секунда тривала ціле життя. Ми могли оцінити його найдрібніші деталі на повну.

Хочу пояснити якомога детальніше.

«Вільгельм Завойовник, 1066, Вільгельм Руфус, 1087».

Можна підсумувати увесь період правління герцога Нормандії одним реченням. Водночас історик, який зробив спеціальне дослідження цього періоду історії Англії, може написати десять томів подробиць, і в певному сенсі, у своїй голові, він може уявляти обидва аспекти свого знання одночасно.

Ми були у схожому стані. Години пролітали повз нас, немов спалахи блискавки, і кожен розряд освітлював усі деталі навколишнього ландшафту; ми могли вловити усе одразу. Ми ніби набули зовсім нової розумової здібності, настільки досконалішої за звичайний хід думок, наскільки вищим є всеосяжний розум видатного науковця за розум дикуна, хоча вони обидва за допомогою однакових оптичних інструментів роздивляються того самого жука.

Тому, хто сам такого не пережив, неможливо передати захват, яким ти переповнений у цьому стані.

Ще однією дивовижною рисою ситуації було таке: здавалося, що ми дістали щось, нехай я назву це телепатичною силою, але це не найкраще слово. Нам не потрібно було одне одному нічого пояснювати. Наші розуми працювали разом, як у першокласних форвардів, що звикли грати у парі.

Більше того, частина задоволення приходила від усвідомлення, що ми були нескінченно вищими за все, що може зустрітися на нашому шляху. Хоча б той

простий факт, що для мислення ми мали набагато більше часу, ніж інші люди могли нас у цьому переконати.

Ми були наче швора гончих собак. А решта людей – зайці, й різниця у швидкості була неймовірною. Це був пілот проти кучера.

Того вечора ми рано пішли спати. Ми вже навіть трохи втомилися від Парижа. Його темп був для нас заповільний. Наче слухаєш оперу Вагнера. Звичайно, там є захопливі моменти, але переважно нудьгуєш від довгих і монотонних пасажів, як діалог Вотана та Ерде. Ми хотіли усамітнитися; за нашим поривом ніхто більше не встигав.

Різниця між сном і дійсністю, знову ж таки, суттєво зменшилася, ні, майже зникла. Період сну був просто як коротке відволікання уваги, й навіть у снах екзальтація нашої любові триває.

Що б не сталося, воно не мало важливого значення. За звичайних обставин твої дії певною мірою стримані. Як кажуть, ти двічі подумаєш перед тим, як зробити те чи інше. Ми більше двічі не думали. Бажання втілювалося у дію без найменшої перевірки. Втоми більше не було також.

Наступного ранку ми прокинулися разом із сонцем. Вбрані в халати, ми стояли на балконі й спостерігали за його сходом. Ми почувалися з ним, як одне ціле, такі ж свіжі, палкі та гарячі. Наповнені невичерпною енергією!

Кінець ознакомительного фрагмента.

notes

1

Клин клина вибиває (фр.).

2

Справжню богиню видає хода (лат.).

3

Cockie (англ.) – Півник, Когутик.

4

Можливо, і про це колись буде приємно згадати (лат.).

5

Природа не робить стрибків (лат.).

6

Марка сигари.

Купити: https://tn.knigapoisk.com/kroul-_al-ster/schodennik-narkomana

надано

Прочитайте цю книгу цілком, купивши повну легальну версію: [Купити](#)